

Sectorfoto 2016

Elektriciens: Installatie & distributie
PSC 149.01

VOLTA

© 2016 VOLTA
Marlylaan 15/8 b2
1120 Brussel
Tel.: 02/476.16.76
Fax: 02/476.17.76

Niets van dit werk mag gereproduceerd of publiek gemaakt worden, zij het door drukken, fotokopiëren, fotograferen, op elektronische wijze, via geluidsband of elk ander procedé, met inbegrip van registratie in een systeem voor gegevensclassificatie, zonder voorafgaande schriftelijke toelating van de uitgever.

Volta wil iedereen bedanken die op eender welke manier heeft bijgedragen aan de realisatie van deze studie die tot deze publicatie heeft geleid.

Inleiding

Voordat we met dit werk beginnen, willen we u Volta voorstellen. Volta is de koepelorganisatie uit de elektrotechnische sector die de volgende drie pijlers samenbrengt: opleiding en competentiebeheer, technologie en reglementering, de afspraken over en uitbetaling van aanvullende vergoedingen. Volta bundelt de krachten van Vormelek, Tecnolec en FBZ, en wordt bestuurd door de sociale partners van de sector.

Volta stelt een sectorfoto op voor PSC 149.01. De gegevens van de bedrijven en de werknemers uit de sector worden regelmatig bestudeerd om meer kennis te vergaren over de arbeidsmarkt en de evoluties die zich daar voordoen.

De cijfers in verband met bedrijven en werknemers uit de sector, zoals opgenomen in deze sectorfoto, zijn afkomstig van de gecentraliseerde gegevens van de RSZ voor bedrijven en werknemers. Deze RSZ-gegevens zijn afkomstig van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid via een databanksysteem, Cert-X genaamd. De gegevens hebben betrekking op het tweede kwartaal van het desbetreffende jaar, zij geven steeds de situatie weer op 15 september van dat jaar. De Kruispuntbank van de sociale zekerheid haalt zijn gegevens uit verschillende bronnen, zowel wat de bedrijven als werknemers betreft, en steeds binnen een wettelijk en juridisch kader. Dat omvat onder andere alle personeelsaangiften van de werkgevers; deze aangiften vormen de basiselementen van de kwartaalaangifte die door elke werkgever wordt opgesteld. Merk op dat bepaalde gegevens uit de aangiften om diverse redenen fout kunnen zijn of ontbreken tijdens het uitvoeren van de statistische verwerking. We wijzen er eveneens op dat de gebruikte databank voor de sectorfoto's van 2015 en 2016 verschilt van deze die voor eerdere sectorfoto's werd gebruikt. Dat zorgt voor verschillen. De huidige gegevens kunnen dan ook niet vergeleken worden met die van eerdere sectorfoto's.

De statistische gegevens van deze sectorfoto 2016 zullen u ongetwijfeld helpen om het belang van de sector binnen de Belgische economie beter te begrijpen en ook de bijzonderheden te leren kennen van het paritair subcomité 149.01.

Veel leesplezier.

Peter Claeys
Directeur Volta

Lijst van gebruikte afkortingen

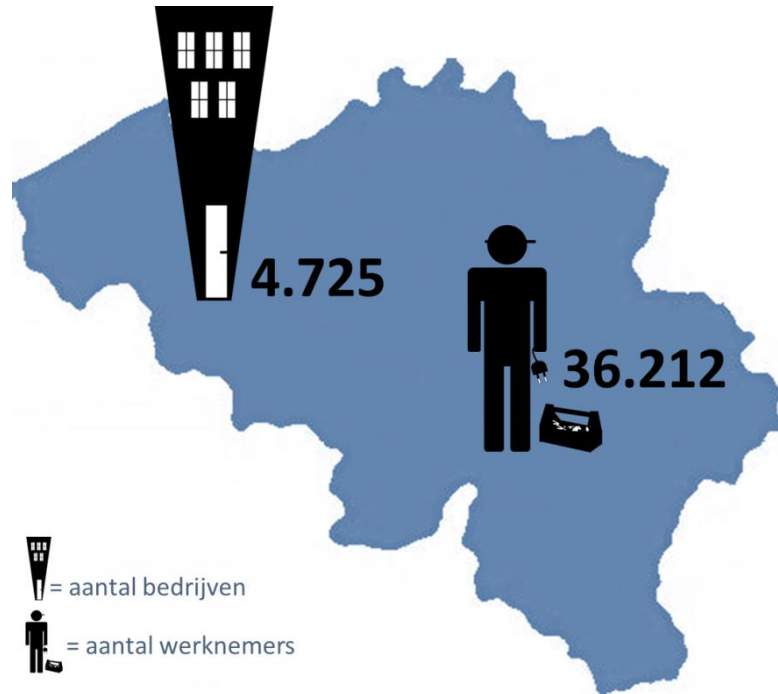
PSC	Paritair subcomité
VZW	Vereniging zonder winstoogmerk
RZS	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
N.B.:	Niet beschikbaar

INLEIDING	3
1. Bedrijven en werknemers uit de sector: algemeen overzicht	5
2. Verdeling van de bedrijven per provincie in 2016	6
3. Verdeling van de bedrijven per regio in 2016	6
4. Verdeling van de werknemers volgens statuut in 2016	7
5. Geografische verdeling van de werknemers per provincie in 2016	8
5.1 Verdeling van de werknemers per provincie in 2016	8
5.2 Verdeling van de arbeiders per provincie in 2016	9
5.3 Verdeling van de bedienden per provincie in 2016	11
5.4 Verdeling van de leerling-stagiairs per provincie in 2016	12
5.5 Verdeling van de verschillende statuten per provincie in 2016	14
6. Geografische verdeling van de werknemers per gewest	16
7. Verdeling van de bedrijven PSC 149.01 volgens grootte	19
7.1 Evolutie van de verdeling van de bedrijven volgens hun grootte in 2016	19
8. Verdeling van de werknemers, arbeiders, bedienden en leerling-stagiairs volgens leeftijd in 2016	21
8.1 Verdeling van de werknemers volgens leeftijd in 2016	21
8.2 Verdeling van de arbeiders volgens leeftijd in 2016	23
8.3 Verdeling van de bedienden volgens leeftijd in 2016	26
8.4 Verdeling van de leerling-stagiairs volgens leeftijd in 2016	29
9. Verdeling van de werknemers, arbeiders, bedienden en leerling-stagiairs volgens geslacht in 2016	31
9.1 Verdeling van de werknemers volgens geslacht	31
9.2 Verdeling van de arbeiders volgens geslacht	31
9.3 Verdeling van de bedienden volgens geslacht	31
9.4 Verdeling van de leerling-stagiairs volgens geslacht	32
10. Verdeling van de werknemers, arbeiders, bedienden en leerling-stagiairs volgens nationaliteit	32
11. Bijlage: kaart van België	36

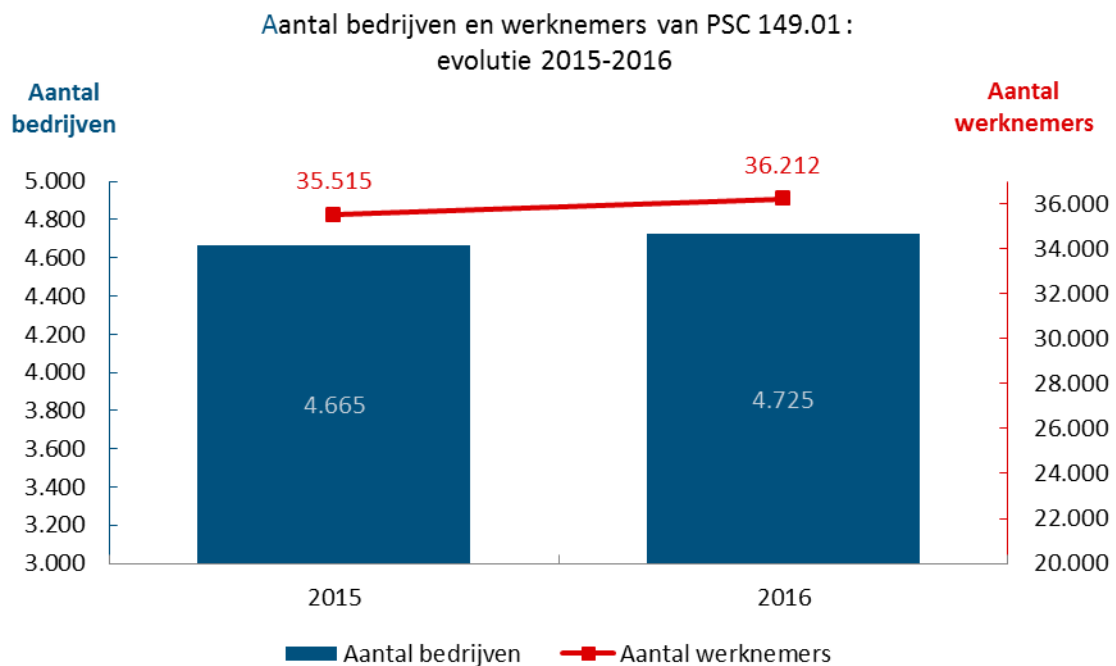
1. Bedrijven en werknemers uit de sector: algemeen overzicht

We beginnen met het observeren van het totaal aantal bedrijven en werknemers in de sector.

Tijdens het tweede kwartaal van 2016 vermeldden de gegevens van de RSZ 4.725 ondernemingen en 36.212 werknemers.

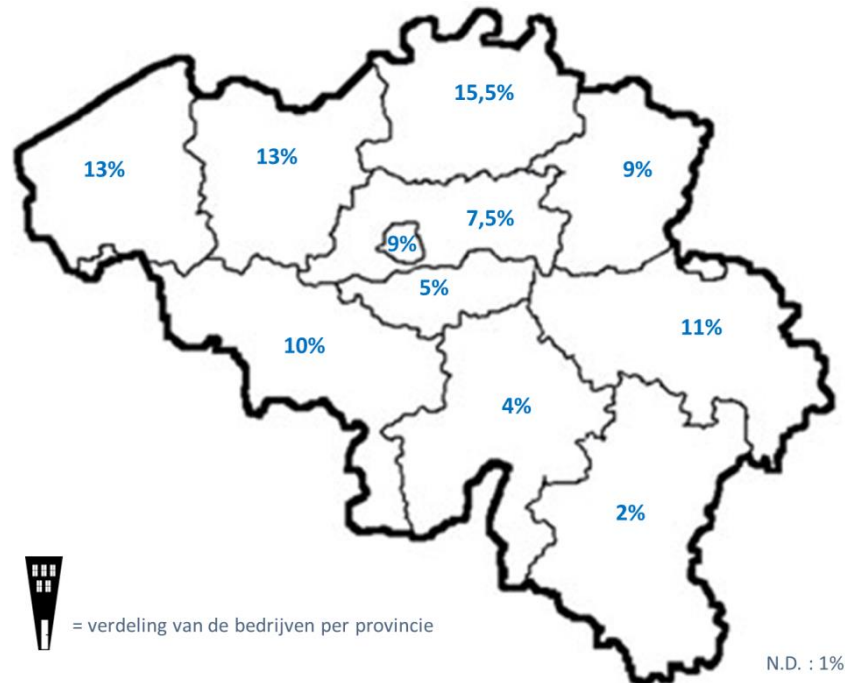


Het totaal aantal bedrijven en werknemers is gestegen tussen 2015 en 2016: +1,3% voor de bedrijven en +2% voor de werknemers (respectievelijk 60 bedrijven en 697 werknemers meer).



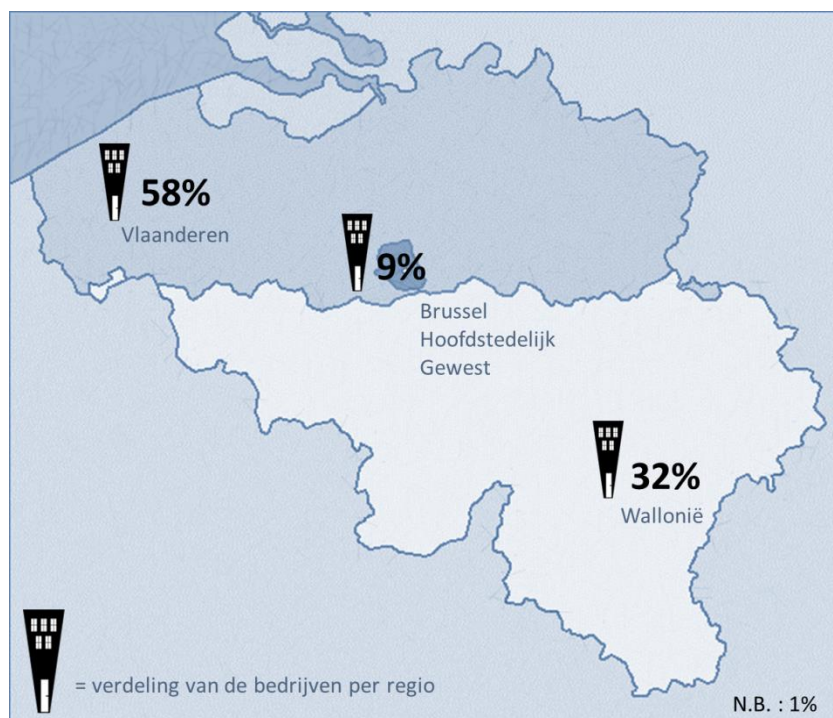
2. Verdeling van de bedrijven per provincie in 2016

Wanneer we de bedrijven per provincie indelen, volgens maatschappelijke zetel, stellen we vast dat de provincie Antwerpen de meeste bedrijven telt (15,5%). Op de tweede plaats volgen West- en Oost-Vlaanderen met elk 13%. Dan volgt de provincie Luik met 11% en net daarna Henegouwen (10%). Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Limburg vertegenwoordigen elk even veel bedrijven (9%). Vlaams-Brabant is goed voor 7,5% en Waals Brabant voor 5% van de bedrijven. Tot slot tellen de provincies Namen 4% en Luxemburg 2% van de bedrijven. Merk op dat er voor 1% van de bedrijven geen gegevens beschikbaar zijn.



3. Verdeling van de bedrijven per regio in 2016

Analyse van de verdeling van de bedrijven per regio, volgens maatschappelijke zetel, toont aan dat het grootste aantal bedrijven zich in Vlaanderen bevindt (58%). Wallonië vertegenwoordigt 32% van de bedrijven en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 9%.



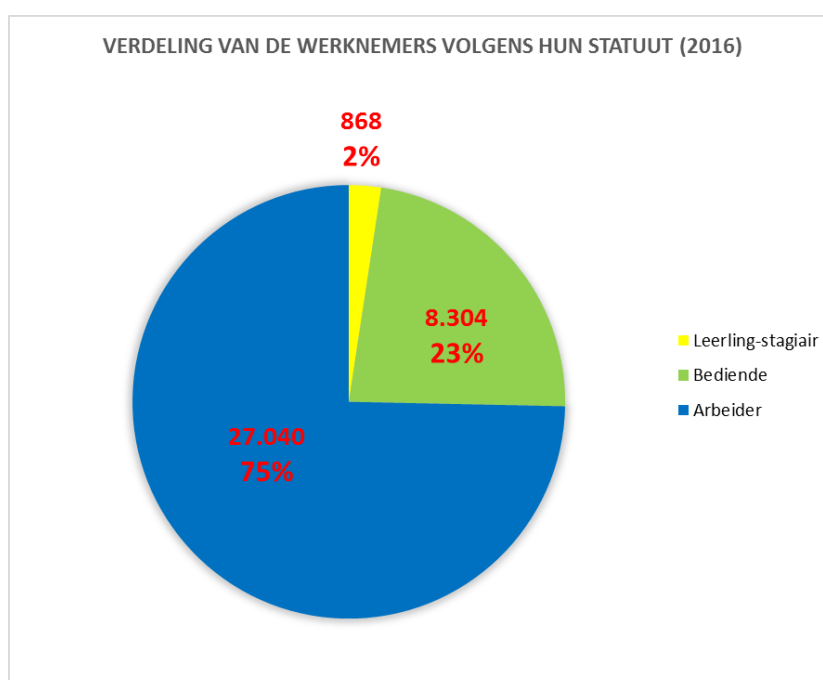
4. Verdeling van de werknemers volgens statuut in 2016

Hierna bekijken we de verdeling van de werknemers volgens statuut.

De arbeiders zijn goed voor bijna drie vierde van de werknemers, terwijl iets minder dan een vierde (23%) het statuut van bediende heeft en 2% dat van leerling-stagiair.

In 2016 telt de sector 27.040 arbeiders, 8.304 bedienden en 868 leerling-stagiairs.

Onder leerling-stagiairs verstaan we in deze sectorfoto jongeren onder leercontract of arbeidscontract tot de leeftijd van 18 jaar (tot 31/12 van het jaar waarin ze de leeftijd van 18 jaar bereiken). Sinds 2004 worden leerlingen onder leer- of arbeidscontract aangegeven door de werkgever als normale werknemers vanaf de leeftijd van 19 jaar (vanaf 1/1 van het jaar waarin ze de leeftijd van 19 bereiken).



Tussen 2015 en 2016 is het totaal aantal arbeiders met 3% gestegen en het aantal bedienden met 1% (respectievelijk 672 arbeiders en 50 bedienden meer). Het aantal leerling-stagiairs daarentegen is gedaald met 3% (25 leerling-stagiairs minder).

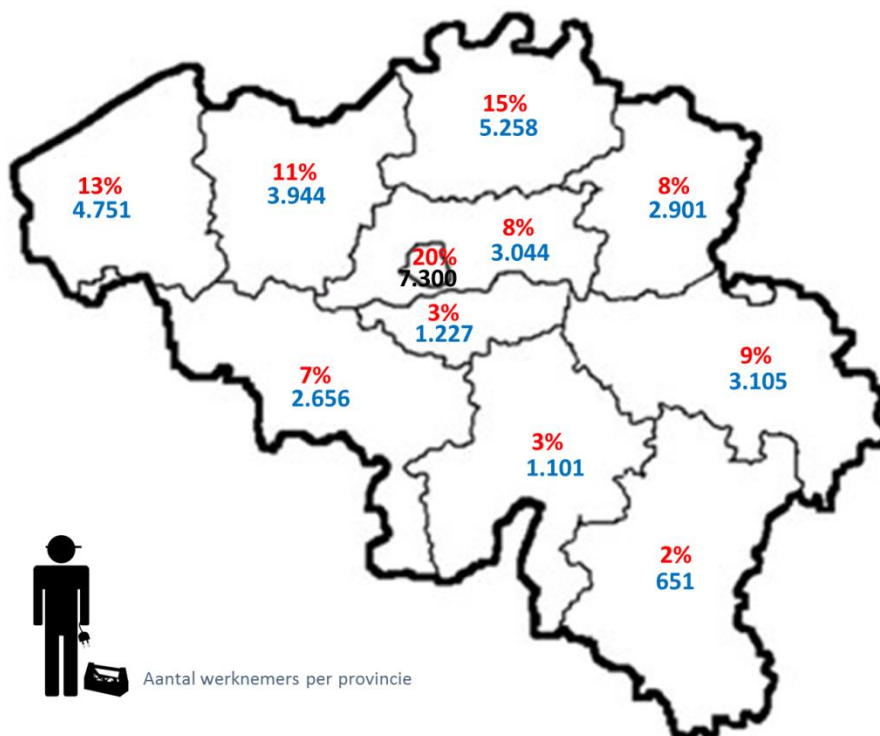
	2015	2016	Evolutie 2015-2016	
			waarde	percentage
Aantal arbeiders	26.368	27.040	+672	+3%
Aantal bedienden	8.254	8.304	+50	+1%
Aantal leerling-stagiairs	893	868	-25	-3%

5. Geografische verdeling van de werknemers per provincie in 2016

De geografische verdeling van de werknemers - arbeiders, bedienden, leerlingen-stagiairs - is gebaseerd op de plaats van de maatschappelijke zetel van de bedrijven waarvoor ze werken. Het gaat daarbij dus niet om filialen, noch om de woonplaats van de werknemer.

5.1 Verdeling van de werknemers per provincie in 2016

Brussel telt het grootste aantal werknemers in België met 7.300 werknemers. Dat is goed voor 20% van alle werknemers uit de sector. Daarna volgt de provincie Antwerpen, waar de bedrijven maar liefst 5.258 werknemers of 15% van het totaal van de sector tewerkstellen. West-Vlaanderen telt dan weer 4.751 werknemers of 13%, gevolgd door Oost-Vlaanderen met 3.944 werknemers of 11% van het totaal. Vervolgens volgt de provincie Luik met 3.105 werknemers, dicht gevolgd door Vlaams-Brabant en Limburg met respectievelijk 3.044 en 2.901 werknemers, elk goed voor 8% van het totaal van de werknemers van de sector. Henegouwen stelt 7% tewerk met 2.656 werknemers. De provincies Waals-Brabant en Namen vertegenwoordigen elk 3%, met respectievelijk 1.227 en 1.101 werknemers. Ten slotte de provincie Luxemburg, deze telt 651 werknemers (2%).



Wanneer we de evolutie van de cijfers per provincie analyseren tussen 2015 en 2016, merken we op dat het aantal werknemers waarvoor er geen gegevens beschikbaar zijn, de helft minder bedraagt in 2016. De provincies Antwerpen, Oost- en West-Vlaanderen zijn evenwel de provincies die in absolute termen de meeste extra werknemers tewerkstellen in 2016 (samen goed voor 670 extra werknemers). Hierna volgt Waals-Brabant met een stijging van 6%. In drie provincies zien we een vermindering van het aantal werknemers: Luxemburg telt 44 werknemers minder (-6%), Vlaams-Brabant 27 (-1%) en Namen 13 (-1%).

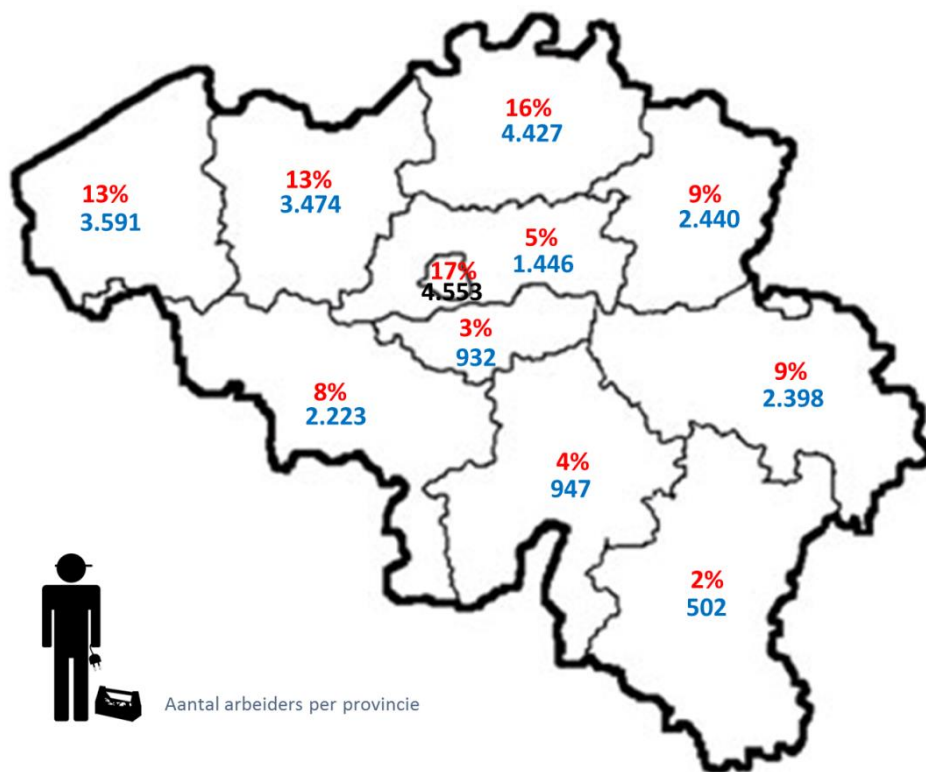
Provincie	Werknemers 2015		Werknemers 2016		Evolutie 2015-2016		
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	
Brussel HG ¹	7.194	20%	7.300	20%	+106	+1%	
Vlaanderen	Vlaams-Brabant	3.071	9%	3.044	8%	-27	-1%
	Limburg	2.801	8%	2.901	8%	+100	+4%
	Antwerpen	4.998	14%	5.258	15%	+260	+5%
	Oost-Vlaanderen	3.726	10%	3.944	11%	+218	+6%
	West-Vlaanderen	4.559	13%	4.751	13%	+192	+4%
Wallonië	Henegouwen	2.578	7%	2.656	7%	+78	+3%
	Waals-Brabant	1.154	3%	1.227	3%	+73	+6%
	Namen	1.114	3%	1.101	3%	-13	-1%
	Luik	3.089	9%	3.105	9%	+16	+1%
	Luxemburg	695	2%	651	2%	-44	-6%
N.B. ²	536	2%	274	1%	-262	-49%	
Totaal	35.515	100%	36.212	100%	+697	+2%	

5.2 Verdeling van de arbeiders per provincie in 2016

Net als bij de werknemers telt Brussel de meeste arbeiders (4.553 arbeiders of 17% van alle arbeiders van de sector), gevolgd door de provincie Antwerpen (4.427 arbeiders of 16%) en West- en Oost-Vlaanderen (met respectievelijk 3.591 en 3.474 arbeiders of elk 13%). De arbeiders van de provincies Limburg en Luik zijn goed voor elk 9% van het totaal aantal arbeiders (respectievelijk 2.440 en 2.398 arbeiders). Henegouwen volgt op de voet met 2.223 arbeiders (hetzij 8% van het sectortotaal). In Vlaams-Brabant tellen we vervolgens 1.446 arbeiders (5%), terwijl de provincies Namen en Waals-Brabant bijna even veel arbeiders tellen (respectievelijk 947 en 932 arbeiders, hetzij 4% en 3%). Luxemburg vertegenwoordigt 2% (502 arbeiders). Merk op dat er van 107 arbeiders geen gegevens beschikbaar zijn (0,4% van het totaal aantal arbeiders), wat bijna de helft minder is dan in 2015 (274 arbeiders, hetzij 1% van de arbeiders). Rekening houdend hiermee, betekent dit dat er in 2016 167 extra arbeiders tewerkgesteld werden in de verschillende provincies. Bij wijze van samenvatting over de gehele tabel kunnen wij concluderen dat er een stijging is in het aantal arbeiders in de verschillende provincies, met uitzondering van Luxemburg (-4%), Vlaams-Brabant (-1%) en Namen (0%). Het gaat hier over de drie provincies die reeds het laagste aantal arbeiders in België tewerkstellen.

¹ In de tabellen met de gegevens per provincie vergelijken we de 10 Belgische provincies en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om geografisch het hele Belgische grondgebied te bestrijken.

² Gegevens niet beschikbaar. Dat betreft enerzijds de werknemers met prestaties tijdens het tweede kwartaal van 2016 in de sector maar waarvan het bedrijf waarvoor ze werkten sindsdien de sector heeft verlaten (op 15.09.2016, datum waarop de gegevens uit Cert-X werden opgehaald) en anderzijds de bedrijven met een maatschappelijke zetel in het buitenland.

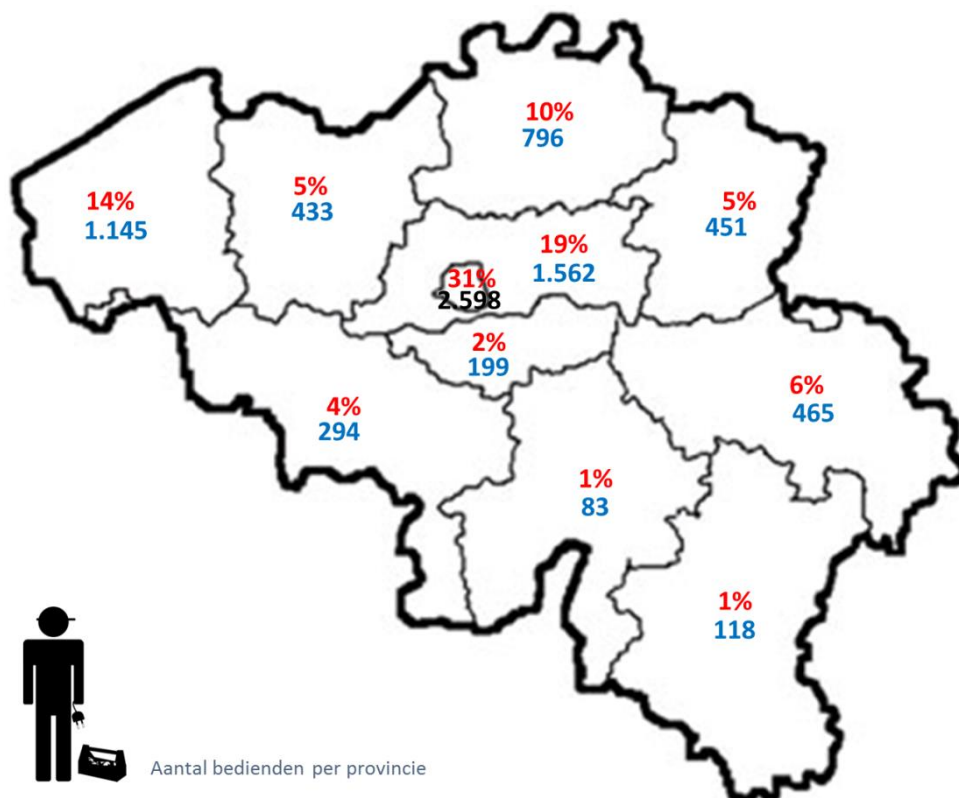


Provincie	Arbeiders 2015		Arbeiders 2016		Evolutie 2015-2016		
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	
Brussel HG	4.482	17%	4.553	17%	+71	+2%	
Vlaanderen	Vlaams-Brabant	1.467	6%	1.446	5%	-21	-1%
	Limburg	2.357	9%	2.440	9%	+83	+4%
	Antwerpen	4.222	16%	4.427	16%	+205	+5%
	Oost-Vlaanderen	3.233	12%	3.474	13%	+241	+7%
	West-Vlaanderen	3.417	13%	3.591	13%	+174	+5%
Wallonië	Henegouwen	2.144	8%	2.223	8%	+79	+4%
	Waals-Brabant	919	3%	932	3%	+13	+1%
	Namen	950	4%	947	4%	-3	0%
	Luik	2.382	9%	2.398	9%	+16	+1%
	Luxemburg	521	2%	502	2%	-19	-4%
N.B.	274	1%	107	0%	-167	-61%	
Totaal	26.368	100%	27.040	100%	+672	+3%	

5.3 Verdeling van de bedienden per provincie in 2016

Provincie	Bedienden 2015		Bedienden 2016		Evolutie 2015-2016		
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	
Brussel HG	2.578	31%	2598	31%	+20	+1%	
Vlaanderen	Vlaams-Brabant	1.567	19%	1562	19%	-5	0%
	Limburg	430	5%	451	5%	+21	+5%
	Antwerpen	737	9%	796	10%	+59	+8%
	Oost-Vlaanderen	458	6%	433	5%	-25	-5%
	West-Vlaanderen	1.105	13%	1.145	14%	+40	+4%
Wallonië	Henegouwen	297	4%	294	4%	-3	-1%
	Waals-Brabant	144	2%	199	2%	+55	+38%
	Namen	79	1%	83	1%	+4	+5%
	Luik	463	6%	465	6%	+2	0%
	Luxemburg	144	2%	118	1%	-26	-18%
N.B.	252	3%	160	2%	-92	-37%	
Totaal	8.254	100%	8.304	100%	+50	+1%	

Ook wat de tewerkstelling van bedienden betreft, staat Brussel nog steeds op kop met een derde van het totaal aantal bedienden uit de sector (31% om precies te zijn, hetzij 2.598 bedienden). Daarna volgen de provincies Vlaams-Brabant met 20% (1.562 bedienden of 19% om precies te zijn) en West-Vlaanderen met 14% (1.145 bedienden), gevolgd door Antwerpen met 10% (796 bedienden) en Luik met 6% (465 bedienden). Oost-Vlaanderen en Limburg zijn goed voor 5% (respectievelijk 433 en 451 bedienden). Daarna volgen in die volgorde Henegouwen met 294 bedienden (4%), Waals-Brabant met 199 bedienden (2%) en Luxemburg en Namen, telkens goed voor 1% (hetzij 118 en 83 bedienden). Merk op dat de gegevens van bedienden waarvan er geen gegevens beschikbaar zijn, met een derde daalt in 2016 (2% ten opzichte van 3% in 2015). Samengevat kunnen wij concluderen dat er een stijging is in het aantal bedienden, met uitzondering van Luxemburg, Oost-Vlaanderen, Henegouwen en Vlaams Brabant, waar het aantal bedienden daalt.

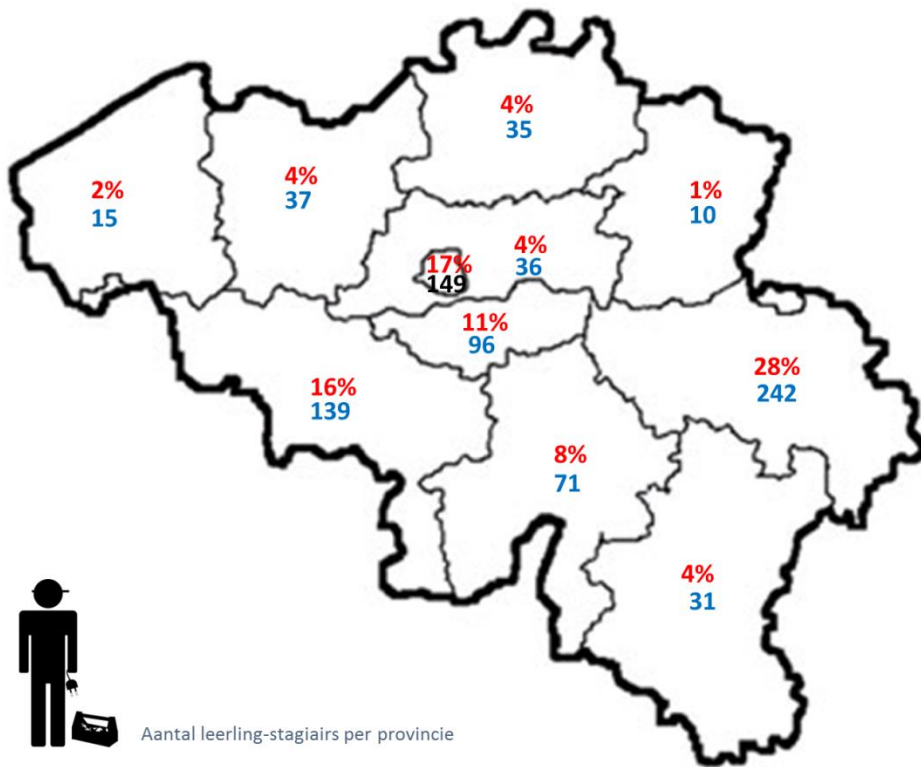


5.4 Verdeling van de leerling-stagiairs per provincie in 2016

Provincie	Leerling-stagiairs 2015		Leerling-stagiairs 2016		Evolutie 2015-2016		
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	
Brussel HG	134	15%	149	17%	+15	+11%	
Vlaanderen	Vlaams-Brabant	37	4%	36	4%	-1	-3%
	Limburg	14	2%	10	1%	-4	-29%
	Antwerpen	39	5%	35	4%	-4	-10%
	Oost-Vlaanderen	35	4%	37	4%	+2	+6%
	West-Vlaanderen	37	4%	15	2%	-22	-59%
Wallonië	Henegouwen	137	15%	139	16%	+2	+1%
	Waals-Brabant	91	10%	96	11%	+5	+5%
	Namen	85	10%	71	8%	-14	-16%
	Luik	244	28%	242	28%	-2	-1%
	Luxemburg	30	4%	31	4%	+1	+3%
N.B.	10	1%	7	1%	-3	-30%	
Totaal	893	100%	868	100%	-25	-3%	

De provincie Luik telt de meeste leerling-stagiairs (242 of 28% van alle leerling-stagiairs), gevolgd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met 17% (hetzij 149 stagiairs) en de provincie Henegouwen met 16% (139 stagiairs). Daarna volgen de provincies Waals-Brabant met 11% (96 stagiairs) en Namen met 8% (71 stagiairs). De provincies Oost-Vlaanderen, Vlaams-Brabant, Antwerpen en Luxemburg vertegenwoordigen 4% (respectievelijk 37, 36, 35 en 31 leerling-stagiairs). Tot slot tellen de provincies West-Vlaanderen en Limburg het laagste aantal stagiairs (respectievelijk 15 en 10 leerlingen).

Over het algemeen tellen Brussel, Waals-Brabant, Henegouwen, Oost-Vlaanderen en Luxemburg wat meer stagiairs in 2016 dan in 2015 (respectievelijk 15, 5, 2, 2 en 1 leerling-stagiairs extra), terwijl het aantal is gedaald in de overige provincies.



5.5 Verdeling van de verschillende statuten per provincie in 2016

We beginnen met een vergelijking van de verdeling tussen de verschillende provincies voor alle werknemers en voor elk statuut. Deze verdeling is gebaseerd op de plaats van de maatschappelijke zetel van de bedrijven waarvoor zij werken. Het gaat daarbij dus niet om filialen, noch om de woonplaats van de werknemer. Onderstaande tabellen geven de cijfers weer van 2015 en 2016, samen met de evolutie.

Provincie	Statuut 2015								
	Aantal werknemers	%	Aantal arbeiders	%	Aantal bedienden	%	Aantal leerling-stagiairs	%	
Brussel HG	7.194	20%	4.482	17%	2.578	31%	134	15%	
Vlaanderen	Vlaams Brabant	3.071	9%	1.467	6%	1.567	19%	37	4%
	Limburg	2.801	8%	2.357	9%	430	5%	14	2%
	Antwerpen	4.998	14%	4.222	16%	737	9%	39	5%
	Oost-Vlaanderen	3.726	10%	3.233	12%	458	6%	35	4%
	West-Vlaanderen	4.559	13%	3.417	13%	1.105	13%	37	4%
Wallonië	Henegouwen	2.578	7%	2.144	8%	297	4%	137	15%
	Waals-Brabant	1.154	3%	919	3%	144	2%	91	10%
	Namen	1.114	3%	950	4%	79	1%	85	10%
	Luik	3.089	9%	2.382	9%	463	6%	244	28%
	Luxemburg	695	2%	521	2%	144	2%	30	4%
N.B.	536	2%	274	1%	252	3%	10	1%	
Totaal	35.515	100%	26.368	100%	8.254	100%	893	100%	

Provincie	Statuut 2016								
	Aantal werknemers	%	Aantal arbeiders	%	Aantal bedienden	%	Aantal leerling-stagiairs	%	
Brussel HG	7.300	20%	4.553	17%	2.598	31%	149	17%	
Vlaanderen	Vlaams-Brabant	3.044	8%	1.446	5%	1.562	19%	36	4%
	Limburg	2.901	8%	2.440	9%	451	5%	10	1%
	Antwerpen	5.258	15%	4.427	16%	796	10%	35	4%
	Oost-Vlaanderen	3.944	11%	3.474	13%	433	5%	37	4%
	West-Vlaanderen	4.751	13%	3.591	13%	1.145	14%	15	2%
Wallonië	Henegouwen	2.656	7%	2.223	8%	294	4%	139	16%
	Waals-Brabant	1.227	3%	932	3%	199	2%	96	11%
	Namen	1.101	3%	947	4%	83	1%	71	8%
	Luik	3.105	9%	2.398	9%	465	6%	242	28%
	Luxemburg	651	2%	502	2%	118	1%	31	4%
N.B.	274	1%	107	0%	160	2%	7	1%	
Totaal	36.212	100	27.040	100%	8.304	100%	868	100%	

Provincie	Evolutie 2015-2016								
	Aantal werknemers	%	Aantal arbeiders	%	Aantal bedienden	%	Aantal leerling-stagiairs	%	
Brussel HG	+106	+1%	+71	+2%	+20	+1%	+15	+11%	
Vlaanderen	Vlaams-Brabant	-27	-1%	-21	-1%	-5	0%	-1	-3%
	Limburg	+100	+4%	+83	+4%	+21	+5%	-4	-29%
	Antwerpen	+260	+5%	+205	+5%	+59	+8%	-4	-10%
	Oost-Vlaanderen	+218	+6%	+241	+7%	-25	-5%	+2	+6%
	West-Vlaanderen	+192	+4%	+174	+5%	+40	+4%	-22	-59%
Wallonië	Henegouwen	+78	+3%	+79	+4%	-3	-1%	+2	+1%
	Waals-Brabant	+73	+6%	+13	+1%	+55	+38%	+5	+5%
	Namen	-13	-1%	-3	0%	+4	+5%	-14	-16%
	Luik	+16	+1%	+16	+1%	+2	0%	-2	-1%
	Luxemburg	-44	-6%	-19	-4%	-26	-18%	+1	+3%
N.B.	-262	-49%	-167	-61%	-92	-37%	-3	-30%	
Totaal	+697	+2%	+672	+3%	+50	+1%	-25	-3%	

In Brussel telt men in 2016 het grootste aantal werknemers, het grootste aantal arbeiders en het grootste aantal bedienden van het land. Maar de provincie Luik telt het grootste aantal leerling-stagiairs van het land.

Antwerpen, de tweede provincie van het land op het gebied van werknemers en arbeiders, telt zowat een vierde minder werknemers dan Brussel (28% om precies te zijn) en driemaal minder bedienden, maar slechts 3% minder arbeiders. Vlaams-Brabant staat voor wat het aantal bedienden betreft op de tweede plaats in het land, maar telt toch nog 40% minder bedienden dan in Brussel. Niet ver daarachter volgt de derde provincie met de meeste werknemers, zowel arbeiders als bedienden, namelijk West-Vlaanderen.

Dat was reeds zo in 2015.

We hebben voor de werknemers en voor elk statuut de verdeling bestudeerd tussen de verschillende provincies. In onderstaande tabel bekijken we de verdeling tussen de verschillende statuten voor de verschillende provincies

Provincie	Statuut 2016								
	Arbeiders	%	Bedienden	%	Leerling-stagiairs	%	Werknemers	%	
Brussel HG	4.553	62%	2.598	36%	149	2%	7.300	100%	
Vlaanderen	Vlaams-Brabant	1.446	48%	1.562	51%	36	1%	3.044	100%
	Limburg	2.440	84%	451	16%	10	0%	2.901	100%
	Antwerpen	4.427	84%	796	15%	35	1%	5.258	100%
	Oost-Vlaanderen	3.474	88%	433	11%	37	1%	3.944	100%
	West-Vlaanderen	3.591	76%	1.145	24%	15	0%	4.751	100%
Wallonië	Henegouwen	2.223	84%	294	11%	139	5%	2.656	100%
	Waals-Brabant	932	76%	199	16%	96	8%	1.227	100%
	Namen	947	86%	83	8%	71	6%	1.101	100%
	Luik	2.398	77%	465	15%	242	8%	3.105	100%
	Luxemburg	502	77%	118	18%	31	5%	651	100%
N.B.	107	39%	160	58%	7	3%	274	100%	
Totaal	27.040	75%	8.304	23%	868	2%	36.212	100%	

Alle provincies tellen een grotere hoeveelheid arbeiders dan bedienden, met uitzondering van de provincie Vlaams-Brabant, die meer bedienden (1.562) dan arbeiders (1.446) telt. Het nationale gemiddelde neigt naar een verhouding van drie vierde arbeiders en één vierde bedienden. Brussel telt meer bedienden dan het nationaal gemiddelde met een ratio van ongeveer 60% arbeiders en 40% bedienden.

Met uitzondering van Vlaams-Brabant (48%) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (62%), bevinden de andere provincies zich dus boven het nationale gemiddelde. Oost-Vlaanderen is de provincie met het meeste arbeiders bij de werknemers, met bijna 90% (88% om precies te zijn). De provincies met een hoog gemiddelde zijn Namen (86%), Limburg, Henegouwen en Antwerpen (elk 84%).

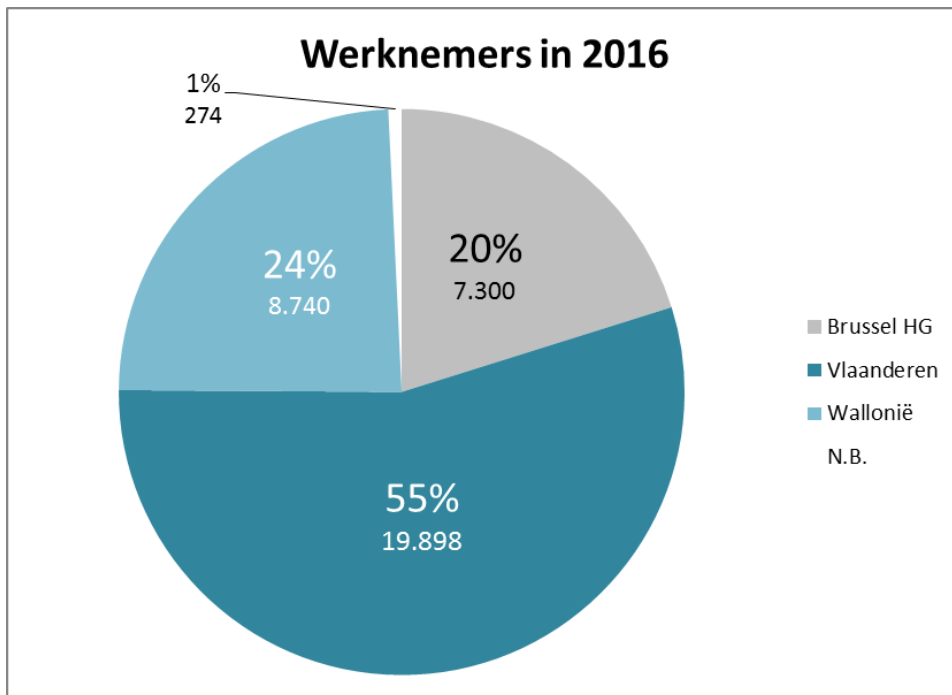
Voor wat de leerlingen (stagiairs) betreft, telt het Waalse gewest in verhouding meer stagiairs dan het nationale gemiddelde, dat 2% van de werknemers bedraagt. Dit is in elke provincie van Wallonië het geval. In Luik en Waals-Brabant is nagenoeg 1 werknemer op 10 een leerling-stagiair, aangezien 8% van de werknemers dit statuut heeft. Daarna volgen Namen (6%) en Luxemburg (5%).

6. Geografische verdeling van de werknemers per gewest

Hier analyseren wij de geografische verdeling van de werknemers volgens gewest. Deze verdeling is gebaseerd op de plaats van de maatschappelijke zetel van de bedrijven waarvoor zij werken. Het gaat daarbij dus niet om filialen, noch om de woonplaats van de werknemer.

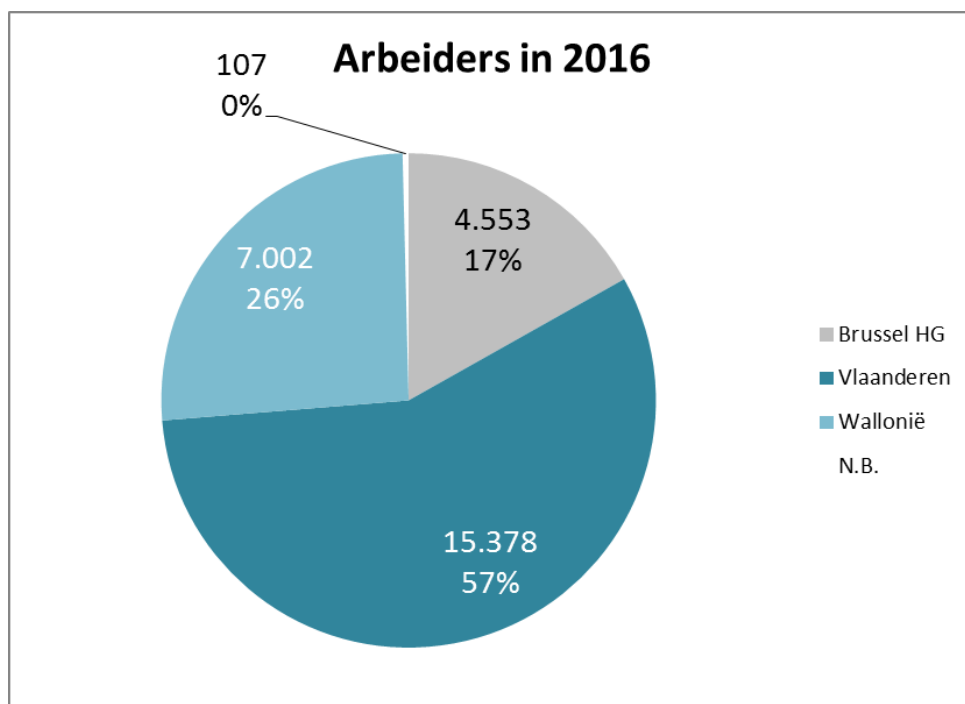
Gewest	Aantal werknemers	%	Aantal arbeiders	%	Aantal bedienden	%	Aantal leerling-stagiairs	%
	Statuut 2015							
Brussel HG	7.194	20%	4.482	17%	2.578	31%	134	15%
Vlaanderen	19.155	54%	14.696	56%	4.297	52%	162	18%
Wallonië	8.630	24%	6.916	26%	1.127	14%	587	66%
N.B.	536	2%	274	1%	252	3%	10	1%
Totaal België	35.515	100%	26.368	100%	8.254	100%	893	100%
Statuut 2016								
Brussel HG	7.300	20%	4.553	17%	2.598	31%	149	17%
Vlaanderen	19.898	55%	15.378	57%	4.387	53%	133	15%
Wallonië	8.740	24%	7.002	26%	1.159	14%	579	67%
N.B.	274	1%	107	0%	160	2%	7	1%
Totaal België	36.212	100%	27.040	100%	8.304	100%	868	100%
Evolutie 2015-2016								
Brussel HG	+106	+1%	+71	+2%	+20	+1%	+15	+11%
Vlaanderen	+743	+4%	+682	+5%	+90	+2%	-29	-18%
Wallonië	+110	+1%	+86	+1%	+32	+3%	-8	-1%
N.B.	-262	-49%	-167	-61%	-92	-37%	-3	-30%
Totaal België	+697	+2%	+672	+3%	+50	+1%	-25	-3%

De meeste werknemers vinden we in Vlaanderen. Ze zijn goed voor 55% van de werknemers. Wallonië stelt bijna een vierde van de werknemers tewerk (24% om precies te zijn). Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest telt dan weer een vijfde (20%) van de werknemers.



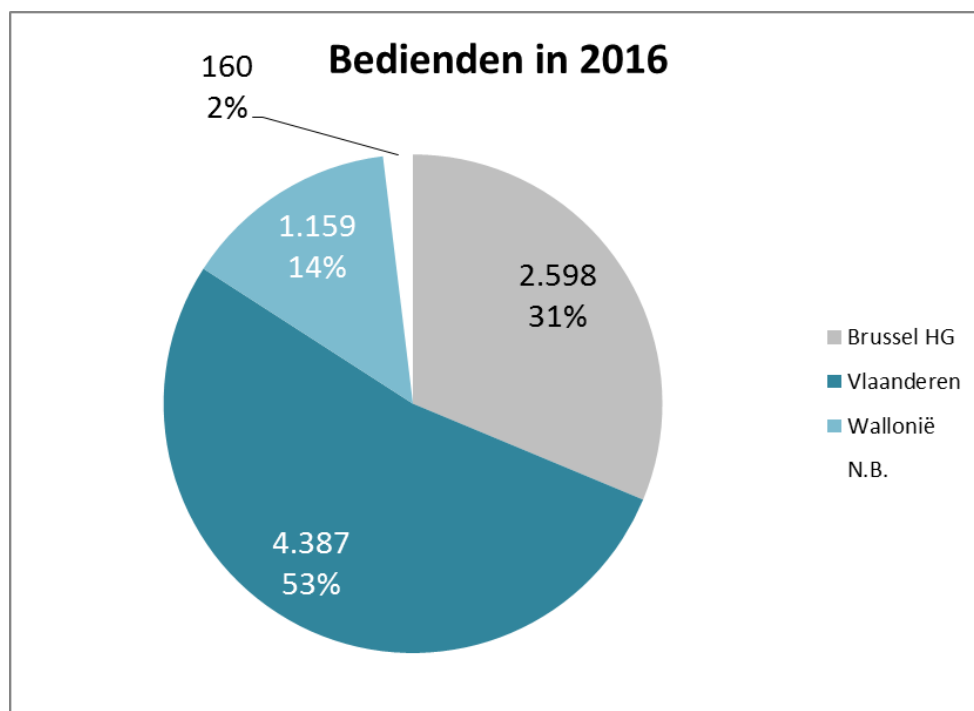
Wat de arbeiders betreft, stelt Vlaanderen 57% van de arbeiders van de sector tewerk. Wallonië meer dan een vierde (26%). Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest telt dan weer 17% van de arbeiders.

We merken op dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in verhouding minder arbeiders telt bij zijn werknemers dan Vlaanderen en Wallonië.

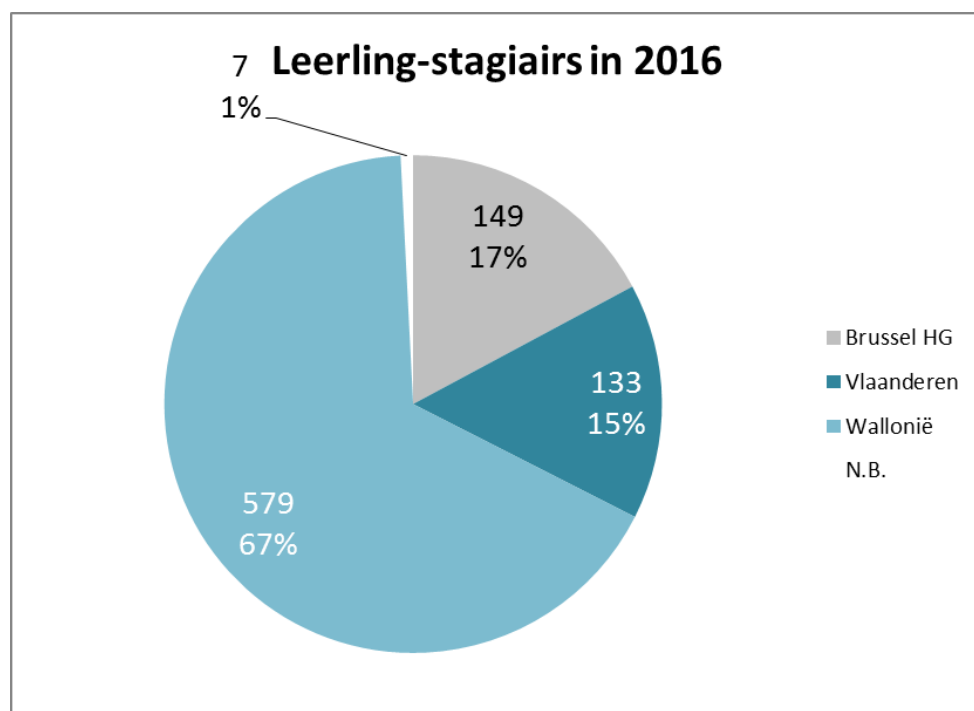


Wat bedienden betreft, stelt Vlaanderen iets meer dan de helft tewerk (53% om precies te zijn). Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest stelt bijna een derde van de bedienden tewerk (31%), Wallonië 14%.

We merken op dat Brussels Hoofdstedelijk Gewest in verhouding meer bedienden telt bij zijn werknemers dan Vlaanderen en Wallonië.



Wat de leerling-stagiairs betreft, bevindt twee derde daarvan zich in Wallonië (67%), bijna 20% in Vlaanderen (17%) en 15% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.



7. Verdeling van de bedrijven PSC 149.01 volgens grootte

7.1 Evolutie van de verdeling van de bedrijven volgens hun grootte in 2016

We besteden nu aandacht aan de verdeling van de bedrijven uit de sector volgens hun officiële grootte.

Grootte van het bedrijf	Bedrijven 2015		Bedrijven 2016		Evolutie
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage	2015-2016
< 10 werknemers	3.674	78,8%	3.772	79,8%	+3%
10 - 19 werknemers	497	10,7%	486	10,3%	-2%
20 - 49 werknemers	318	6,8%	317	6,7%	0%
50 - 99 werknemers	76	1,6%	72	1,5%	-5%
100 - 199 werknemers	34	0,7%	32	0,7%	-6%
200 - 499 werknemers	17	0,4%	17	0,4%	0%
500 - 999 werknemers	5	0,1%	5	0,1%	0%
>= 1000 werknemers	3	0,1%	3	0,1%	0%
N.B.	41	0,9%	21	0,4%	-49%
Totaal	4.665	100%	4.725	100%	+1%

De micro-ondernemingen met minder dan 10 werknemers vertegenwoordigen 80% van de bedrijven van de sector (3.772 bedrijven).

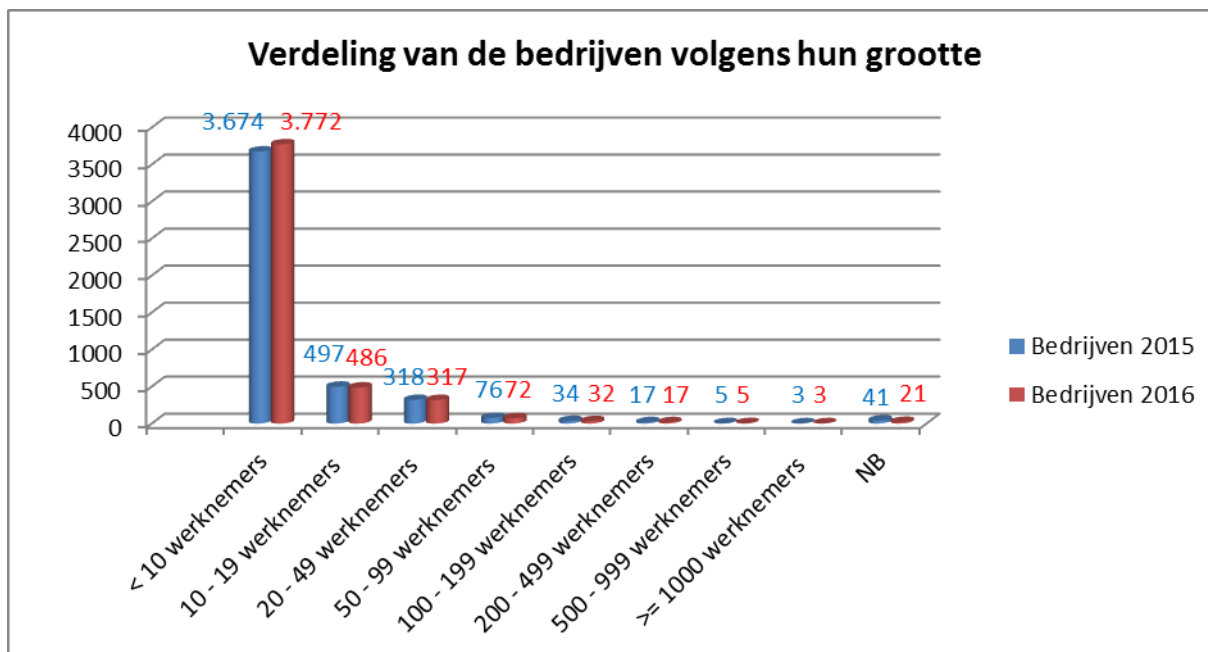
Vervolgens telt 10% van de bedrijven tussen de 10 en 19 werknemers (486 bedrijven).

In het totaal zijn deze ondernemingen met minder dan 20 werknemers goed voor 90% van het totaal van de bedrijven uit de sector.

En wanneer we daar de bedrijven aan toevoegen met 20 tot 49 werknemers (7% of 317 bedrijven), stellen we vast dat de kleine bedrijven (met minder dan 50 werknemers) goed zijn voor 97% van de bedrijven van PSC 149.01.

Onder de grootste bedrijven tellen wij drie bedrijven met meer dan 1.000 werknemers, vijf tussen 500 en 999 werknemers en 17 tussen 200 tot 499 werknemers.

Bij de bedrijven van beperkte omvang tellen we 32 bedrijven met 100 tot 199 werknemers en 72 met 50 tot 99 werknemers.



Bij de analyse van de evolutie van de verdeling van de bedrijven merken we op dat de onbeschikbare gegevens twee keer lager zijn dan in 2016. Rekening houdend hiermee, stellen we vast dat het aantal grote bedrijven (meer dan 200 werknemers) stabiel is gebleven, terwijl er een achteruitgang is van ongeveer 5% bij de middelgrote bedrijven (50 tot 200 werknemers). Het aantal micro-ondernemingen (minder dan 10 werknemers) steeg dan weer met ongeveer 3% (98 bedrijven meer). Een lichte achteruitgang (-2%) daarentegen, zien we bij de bedrijven met 10 tot 19 werknemers (11 bedrijven minder). Het aantal bedrijven met 20 tot 49 werknemers blijft intussen stabiel.

De kleine bedrijven met minder dan 50 werknemers vertonen dus een positieve evolutie van 2% in hun personeelsbestand tussen 2015 en 2016.

Het zijn de middelgrote ondernemingen met 50 tot 200 werknemers die een grotere daling vertonen van -5% in 2016 in vergelijking met het vorige jaar (2 bedrijven minder bij de bedrijven met 100 tot 199 werknemers en 4 minder bij de bedrijven met 50 tot 99 werknemers).

Bij de grotere bedrijven met meer dan 200 werknemers blijft het aantal in 2016 ongewijzigd ten opzichte van 2015.

Grootte van het bedrijf	Bedrijven in 2015	%	Bedrijven in 2016	%	Evolutie
Kleine ondernemingen (<50 werknemers)	4.489	96%	4.575	97%	+2%
Middelgrote ondernemingen (50-200 werknemers)	110	2%	104	2%	-5%
Grote ondernemingen (>200 werknemers)	25	1%	25	1%	0%
N.B.	41	1%	21	0%	-49%
Totaal	4.665	100%	4.725	100%	+1%

8. Verdeling van de werknemers, arbeiders, bedienden en leerling-stagiairs volgens leeftijd in 2016

We analyseren hier de verdeling van de werknemers, arbeiders, bedienden en leerling-stagiairs volgens de leeftijdscategorie waartoe ze behoorden in het tweede kwartaal van 2016.

8.1 Verdeling van de werknemers volgens leeftijd in 2016

Zoals we verder zullen zien, is de leeftijdscategorie met de meeste werknemers die van de 25-29-jarigen (17% van alle werknemers binnen de sector).

De tweede categorie die daarop volgt is die van 30 tot 34 jaar (15%).

Wanneer we beide leeftijdscategorieën samenvoegen, stellen we vast dat de werknemers van 25 tot 34 jaar bijna een derde van de werknemers van de sector vertegenwoordigen (32%).

Op de derde plaats volgt de leeftijdscategorie van de werknemers van 35 tot 39 jaar (14%). Door deze leeftijdscategorie samen te voegen met de twee vorige categorieën, zien we dat de werknemers van 25 tot 39 jaar bijna de helft van de werknemers van de sector vertegenwoordigen (46% om precies te zijn).

De categorie van 45 tot 49 jaar vertegenwoordigt vervolgens 12% van de werknemers, gevolgd door de categorie van 40 tot 44 jaar met 11%. De leeftijdscategorie van 50 tot 54 jaar telt op haar beurt 10% van de werknemers. Wanneer we deze drie leeftijdsgroepen samenvoegen, dus van 40 tot 54 jaar, zijn deze goed voor een derde van de werknemers (33% om precies te zijn).

De leeftijdscategorie van 22 tot 24 jaar is goed voor 8% van de werknemers. Proportioneel gesproken is deze leeftijdscategorie belangrijker, vermits deze maar 3 leeftijden bevat (22, 23 en 24 jaar), terwijl de andere categorieën er 5 tellen.

Onderaan de piramide vinden we de leeftijdscategorie van 55 tot 59 jaar (7%) en die van 18 tot 21 jaar (3%). Ook hier merken we op dat de schijf van 18 tot 21 jaar slechts 4 leeftijden telt.

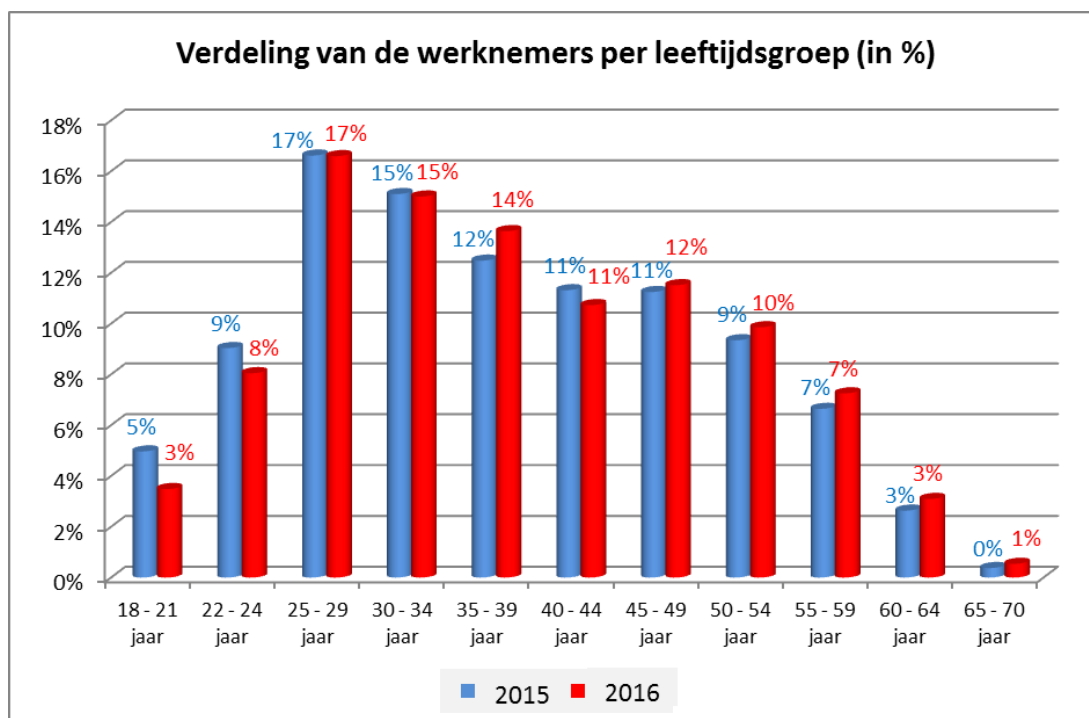
De minst omvangrijke leeftijdscategorie is die van 60 tot 64 jaar met 3% van de werknemers in de sector.

Wanneer we de leeftijdscategorieën bekijken die betrokken zijn bij een min of meer recente toetreding tot de arbeidsmarkt of bij een min of meer nakende pensionering², lijkt dat niet te wijzen op een problematisch onevenwicht. De toetredingen tot de markt omvatten 4.176 jongeren tussen 18 en 24 jaar en het vertrek van de markt (pensionering) omvat 3.748 werknemers tussen 55 en 64 jaar.

In 2016 zijn het de twee leeftijdsgroepen die deel uitmaken van de categorie 18 tot 24 jaar die de grootste daling kennen: -28% voor de 18-21-jarigen en -9% voor de 22-24-jarigen. Slechts één andere leeftijdscategorie, die van de 40-44-jarigen, kent ook een daling (-3%). De overige leeftijdscategorieën zagen hun aantallen toenemen.

² De twee leeftijdscategorieën betrokken bij een min of meer recente toetreding tot de markt zijn de 18-21-jarigen en de 22-24-jarigen. Deze betrokken bij een min of meer nakende pensionering zijn de 55-59-jarigen en de 60-64-jarigen.

Leeftijd	Aantal werknemers 2015	Percentage 2015	Aantal werknemers 2016	Percentage 2016	Evolutie 2015-2016
van 1 tot 14 jaar	0	0%	1	0%	
van 15 tot 17 jaar	0	0%	3	0%	
van 18 tot 21 jaar	1.764	5%	1.262	3%	-28%
van 22 tot 24 jaar	3.209	9%	2.914	8%	-9%
van 25 tot 29 jaar	5.901	17%	6.009	17%	+2%
van 30 tot 34 jaar	5.363	15%	5.433	15%	+1%
van 35 tot 39 jaar	4.432	12%	4.939	14%	+11%
van 40 tot 44 jaar	4.018	11%	3.884	11%	-3%
van 45 tot 49 jaar	3.993	11%	4.169	12%	+4%
van 50 tot 54 jaar	3.318	9%	3.569	10%	+8%
van 55 tot 59 jaar	2.359	7%	2.627	7%	+11%
van 60 tot 64 jaar	936	3%	1.121	3%	+20%
van 65 tot 70 jaar	133	0%	196	1%	+47%
van 71 tot 74 jaar	36	0%	27	0%	-25%
van 75 tot 79 jaar	14	0%	21	0%	+50%
van 80 tot 99 jaar	4	0%	6	0%	+50%
N.B.	35	0%	31	0%	-11%
Totaal	35.515	100%	36.212	100%	+2%



Om de leeftijdscategorieën nog beter te kunnen vergelijken, houden we in onderstaande tabel rekening met het aantal jaar dat zij tellen en berekenen we het gemiddeld aantal werknemers per jaar voor elke categorie.

We stellen vast dat de categorie van 25 tot 29 jaar nog steeds de belangrijkste is (16% van de werknemers). Deze wordt gevolgd door de leeftijdscategorie van 30 tot 34 jaar (14%). De categorie van 22 tot 24 jaar daarentegen staat net daarna op de derde plaats, samen met de categorie van 35 tot 39 jaar (elk 13%).

Leeftijd	Aantal leeftijden per categorie	Aantal werknemers 2015	Aantal werknemers per jaar	Percentage 2015	Aantal werknemers 2016	Aantal werknemers per jaar	Percentage 2016
van 1 tot 14 jaar	14	0	0	0%	1	0	0%
van 15 tot 17 jaar	3	0	0	0%	3	1	0%
van 18 tot 21 jaar	4	1764	441	6%	1.262	316	4%
van 22 tot 24 jaar	3	3.209	1.070	14%	2.914	971	13%
van 25 tot 29 jaar	5	5.901	1.180	16%	6.009	1.202	16%
van 30 tot 34 jaar	5	5.363	1.073	14%	5.433	1.087	14%
van 35 tot 39 jaar	5	4.432	886	12%	4.939	988	13%
van 40 tot 44 jaar	5	4.018	804	11%	3.884	777	10%
van 45 tot 49 jaar	5	3.993	799	10%	4.169	834	11%
van 50 tot 54 jaar	5	3.318	664	9%	3.569	714	9%
van 55 tot 59 jaar	5	2.359	472	6%	2.627	525	7%
van 60 tot 64 jaar	5	936	187	2%	1.121	224	3%
van 65 tot 70 jaar	5	133	27	0%	196	39	1%
van 71 tot 74 jaar	5	36	7	0%	27	5	0%
van 75 tot 79 jaar	5	14	3	0%	21	4	0%
van 80 tot 99 jaar	20	4	0	0%	6	0	0%
Onbekend	-	35		0%	31		0%
Totaal		35.515	7.611	100%	36.212	7.687	100%

8.2 Verdeling van de arbeiders volgens leeftijd in 2016

Wanneer wij de verdeling van de arbeiders van de sector volgens leeftijd analyseren, stellen we vast dat, net zoals voor de volledige groep werknemers, de leeftijdscategorie met de meeste arbeiders die van 25 tot 29 jaar is (18%). We zien ook dat het belang van deze leeftijdscategorie ten opzichte van alle arbeiders iets groter is dan voor de werknemers (18% voor de arbeiders tegenover 17% voor de werknemers).

Op de tweede en derde positie komen de leeftijdscategorieën 30 tot 34 jaar (16%) en 35 tot 39 jaar (14%), net zoals we reeds bij de werknemers hadden vastgesteld. Het belang van de categorie 30 tot 34 jaar is iets groter bij de arbeiders dan bij de werknemers: 16% voor de arbeiders tegenover 15% voor de werknemers; bij de leeftijdscategorie van 35 tot 39 jaar blijft dit gelijk.

Samen vertegenwoordigen deze drie categorieën van 25 tot 39 jaar bijna de helft van de arbeiders (48%). De categorie 25-39 jaar is ook prominenter bij de arbeiders dan bij de werknemers (48% tegenover 46% bij de werknemers).

Na deze drie categorieën zien we op gelijk niveau (elk 11%) de categorie van 40 tot 44 jaar en die van 45 tot 49 jaar. Indien het belang van de categorie 40 tot 44 jaar even groot is bij de arbeiders als bij de werknemers, dan is die van 45 tot 49 jaar lager bij de arbeiders (12% ten opzichte van 11%). Alles samen vertegenwoordigen de 40-49-jarigen meer dan een vijfde van het totaal aantal arbeiders van de sector (22%). Dat is een beetje lager bij de arbeiders dan bij de werknemers (22% ten opzichte van 23%).

Daarna staan op gedeelde plaats de categorieën 22 tot 24 jaar en 50 tot 54 jaar. Zij tellen elk 9%. Het belang van de leeftijdscategorie tussen 22 en 24 jaar is evenwel groter dan dat van de 50-54-jarigen, omdat deze categorie 3 leeftijden telt (22, 23 en 24 jaar) ten opzichte van 5 leeftijden (50, 51, 52, 53 en 54 jaar). We zien ook dat het belang van de 22-24-jarigen een beetje groter is bij de arbeiders (9% versus 8% bij de werknemers), terwijl het belang van de 50-54-jarigen wat minder is (9% versus 10% bij de werknemers).

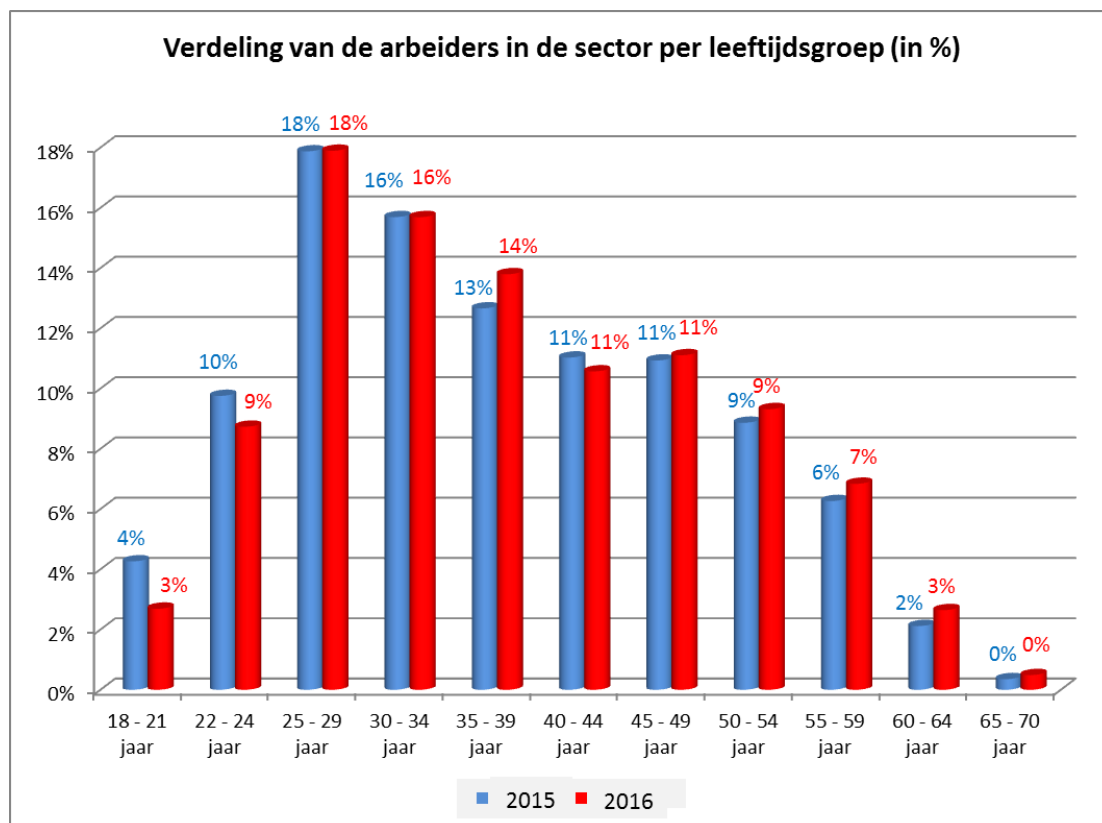
Ten slotte volgt de categorie van 55 tot 59 jaar (7% van de arbeiders), gevolgd door die van 18 tot 21 jaar en 60 tot 64 jaar (elk 3%). Ook hier merken we op dat de schijf van 18 tot 21 jaar slechts over 4 leeftijden loopt (18, 19, 20 en 21 jaar). Deze drie leeftijdscategorieën hebben evenveel gewicht bij de arbeiders als bij de werknemers.

Het belang van de categorie 22 tot 39 jaar is dus groter bij de arbeiders dan bij de werknemers (57% bij de arbeiders tegenover 54% bij de werknemers).

Wanneer we de twee desbetreffende categorieën bekijken die betrokken zijn bij een min of meer recente toetreding van de jongeren tot de arbeidsmarkt (18 tot 21 jaar en 22 tot 24 jaar), of bij een min of meer nakende pensionering (55 tot 59 jaar en 60 tot 64 jaar), lijkt dat niet te wijzen op een problematisch onevenwicht tussen de toetreding tot de markt (3.089 arbeiders) enerzijds en het vertrek uit de markt (2.564 arbeiders) anderzijds.

In 2016 heeft de leeftijdsgroep van 18 tot 21 jaar meer dan een derde van haar personeel verloren, meer bepaald een daling van 35% ten opzichte van 2015. De leeftijdsgroep die ook achteruit gaat, is die van 22 tot 24 jaar met -8% in vergelijking met het voorgaande jaar. De 40-44-jarigen dalen ook met -2%. Alle andere leeftijdsgroepen tot 70 jaar daarentegen zien hun aantal werknemers stijgen in 2016.

Leeftijd	Aantal arbeiders 2015	Percentage 2015	Aantal arbeiders 2016	Percentage 2016	Evolutie 2015-2016
0 - 14 jaar	0	0%	1	0%	
15 - 17 jaar	0	0%	3	0%	
18 - 21 jaar	1124	4%	728	3%	-35%
22 - 24 jaar	2.572	10%	2.361	9%	-8%
25 - 29 jaar	4.713	18%	4.838	18%	+3%
30 - 34 jaar	4.137	16%	4.242	16%	+3%
35 - 39 jaar	3.338	13%	3.730	14%	+12%
40 - 44 jaar	2.908	11%	2.858	11%	-2%
45 - 49 jaar	2.882	11%	3.003	11%	+4%
50 - 54 jaar	2.337	9%	2.519	9%	+8%
55 - 59 jaar	1.652	6%	1.849	7%	+12%
60 - 64 jaar	558	2%	715	3%	+28%
65 - 70 jaar	93	0%	132	0%	+42%
71 - 74 jaar	25	0%	21	0%	-16%
75 - 79 jaar	10	0%	15	0%	+50%
80+	3	0%	6	0%	+100%
Onbekend	16	0%	19	0%	+19%
Totaal	26.368	100%	27.040	100%	+3%



Wanneer we rekening houden met het aantal leeftijden binnen elke leeftijdscategorie (zie onderstaande tabel), blijven de eerste twee categorieën, die van 25 tot 29 jaar en die van 30 tot 34 jaar, nog steeds de grootste. De categorie van 22 tot 24 jaar staat evenwel net daarachter en duwt de categorie van 35 tot 39 jaar naar de vierde plaats in de piramide.

Leeftijd	Aantal leeftijden per categorie	Aantal arbeiders 2015	Aantal arbeiders per jaar 2015	Percentage 2015	Aantal arbeiders 2016	Aantal arbeiders per jaar 2016	Percentage 2016
0 - 14 jaar	14	0	0	0%	1	0	0%
15 - 17 jaar	3	0	0	0%	3	1	0%
18 - 21 jaar	4	1124	281	5%	728	182	3%
22 - 24 jaar	3	2.572	857	15%	2.361	787	14%
25 - 29 jaar	5	4.713	943	17%	4.838	968	17%
30 - 34 jaar	5	4.137	827	15%	4.242	848	15%
35 - 39 jaar	5	3.338	668	12%	3.730	746	13%
40 - 44 jaar	5	2.908	582	10%	2.858	572	10%
45 - 49 jaar	5	2.882	576	10%	3.003	601	10%
50 - 54 jaar	5	2.337	467	8%	2.519	504	9%
55 - 59 jaar	5	1.652	330	6%	1.849	370	6%
60 - 64 jaar	5	558	112	2%	715	143	2%
65 - 70 jaar	5	93	18,6	0%	132	26	0%
71 - 74 jaar	5	25	5	0%	21	4	0%
75 - 79 jaar	5	10	2	0%	15	3	0%
80+	20	3	0,15	0%	6	0	0%
Onbekend	-	16	-	-	19	-	-
Totaal		26.368	5.669	100%	27.040	5.755	100%

8.3 Verdeling van de bedienden volgens leeftijd in 2016

We kijken nu naar de verdeling van de bedienden volgens de leeftijdscategorie waartoe ze behoren.

Anders dan wat we tot nu toe hebben vastgesteld bij de werknemers en de arbeiders, zijn het de categorieën van 30 tot 34 jaar, van 35 tot 39 jaar en van 45 tot 49 jaar die de meeste bedienden tellen. Elk van deze categorieën telt 14% van het totaal aantal bedienden. Bij de werknemers en arbeiders is het de categorie van 25 tot 29 jaar die domineert.

Daarna komen, in volgorde maar kort op elkaar, de categorieën van 50 tot 54 jaar en van 25 tot 29 jaar met elk respectievelijk 13%, en die van 40 tot 44 jaar met 12%. De 55-59-jarigen vertegenwoordigen 9% van de bedienden.

Deze drie leeftijdscategorieën van 45 tot 59 jaar zijn beter vertegenwoordigd bij de bedienden: 14% versus 12% bij de werknemers in de categorie van 45 tot 49 jaar, 13% versus 10% in de categorie van 50 tot 54 jaar en 9% versus 7% in de categorie van 55 tot 59 jaar.

Ten slotte zijn er de categorieën van 60 tot 64 jaar en van 22 tot 24 jaar, nagenoeg op hetzelfde niveau (5% en 4%). We merken op dat de 22-24-jarigen minder belangrijk zijn bij de bedienden (4% tegenover 8% bij de werknemers), terwijl de 60-64-jarigen dan weer wel belangrijker zijn bij de bedienden dan bij de werknemers (5% bij de bedienden tegenover 3% bij de werknemers).

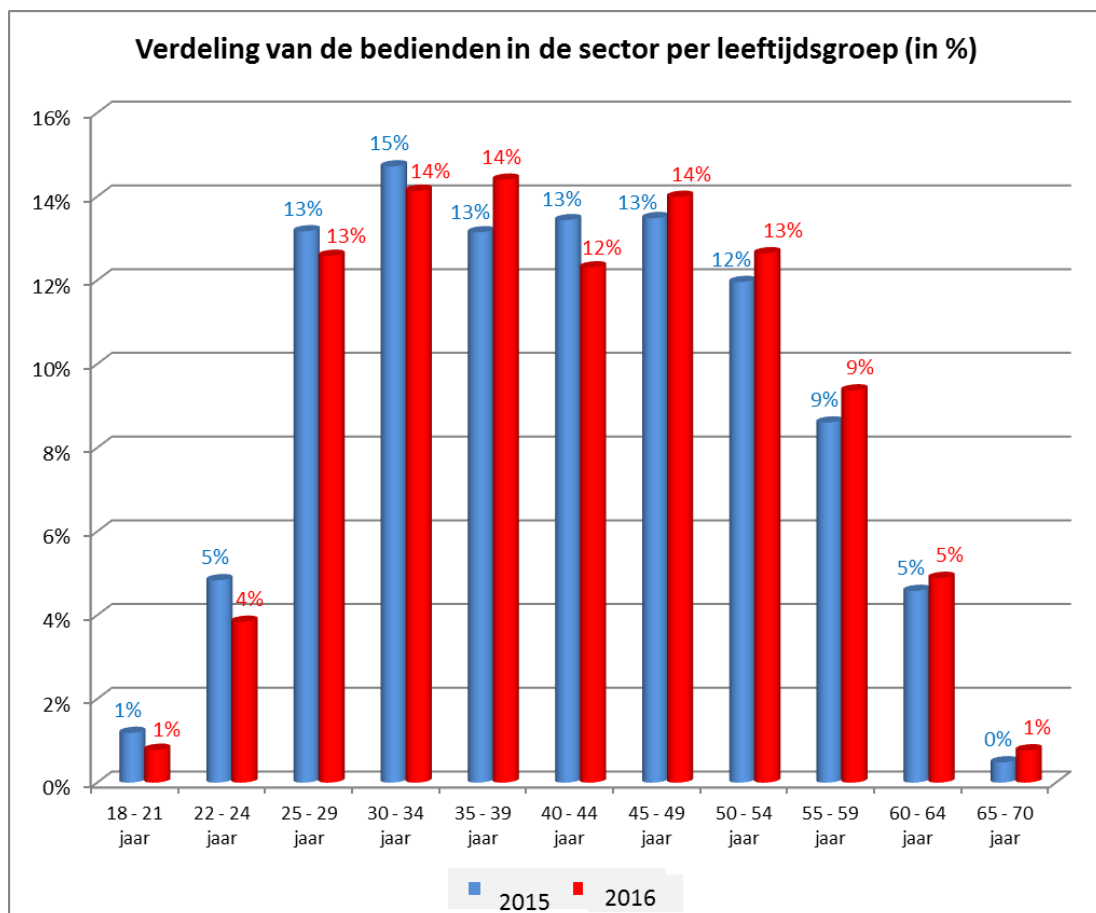
Op de laatste plaats staan de 18-21-jarigen met slechts 1% van de bedienden. Deze leeftijdscategorie weegt dus minder zwaar door dan bij de werknemers (3%).

De 35-64-jarigen zijn dus belangrijker bij de bedienden dan bij de werknemers: 67% bij de bedienden tegenover 57% bij de werknemers.

Wanneer we de twee desbetreffende categorieën bekijken die betrokken zijn bij een min of meer recente toetreding tot de arbeidsmarkt (18 tot 21 jaar en 22 tot 24 jaar), of bij een min of meer nakende pensionering (55 tot 59 jaar en 60 tot 64 jaar) lijkt dat te wijzen op een zeker onevenwicht tussen de toetreding tot de markt (384 bedienden) enerzijds en het vertrek uit de markt (1.184 bedienden) anderzijds. Als we bij de toetreding tot de markt evenwel rekening houden met de hoger gelegen leeftijdscategorie van 25 tot 29 jaar (1.045 bedienden), verdwijnt dit onevenwicht.

In 2016 daalt het aantal bedienden in de jongste leeftijdsgroepen ten opzichte van het voorgaande jaar: een derde werknemers minder bij de 18-21-jarigen (-34%), een vijfde minder bij de 22-24-jarigen (-20%), terwijl de 25-29-jarigen en de 30-34-jarigen stranden op respectievelijk -4% en -3%. De 40-44-jarigen dalen ook met -8%. De twee leeftijdsgroepen die de sterkste stijging kennen, zijn die van 35 tot 39 jaar en 55 tot 59 jaar (respectievelijk +10%). De groep van 60 tot 64 jaar ziet het aantal stijgen met 7%, die van 45 tot 49 jaar en van 50 tot 54 jaar met respectievelijk 4% en 6%.

Leeftijd	Aantal bedienden 2015	Percentage 2015	Aantal bedienden 2016	Percentage 2016	Evolutie 2015-2016
van 1 tot 14 jaar	0	0%	0	0%	
van 15 tot 17 jaar	0	0%	0	0%	
van 18 tot 21 jaar	98	1%	65	1%	-34%
van 22 tot 24 jaar	399	5%	319	4%	-20%
van 25 tot 29 jaar	1.087	13%	1.045	13%	-4%
van 30 tot 34 jaar	1.215	15%	1.174	14%	-3%
van 35 tot 39 jaar	1.085	13%	1.196	14%	+10%
van 40 tot 44 jaar	1.109	13%	1.022	12%	-8%
van 45 tot 49 jaar	1.113	13%	1.162	14%	+4%
van 50 tot 54 jaar	987	12%	1.050	13%	+6%
van 55 tot 59 jaar	710	9%	778	9%	+10%
van 60 tot 64 jaar	378	5%	406	5%	+7%
van 65 tot 70 jaar	40	0%	64	1%	+60%
van 71 tot 74 jaar	11	0%	6	0%	-45%
van 75 tot 79 jaar	4	0%	6	0%	+50%
van 80 tot 99 jaar	1	0%	0	0%	-100%
Onbekend	17	0%	11	0%	-35%
Totaal	8.254	100%	8304	100%	+1%



Zelfs wanneer we rekening houden met het aantal leeftijden binnen elke leeftijdscategorie (zie onderstaande tabel), stellen we vast dat bij de bedienden het vooral de 30-34-jarigen, 35-39-jarigen en 45-49-jarigen zijn die het meest vertegenwoordigd zijn, wat anders is dan wat we zagen bij de werknemers en de arbeiders, waar vooral de leeftijdscategorie van 25 tot 29 jaar prominent is.

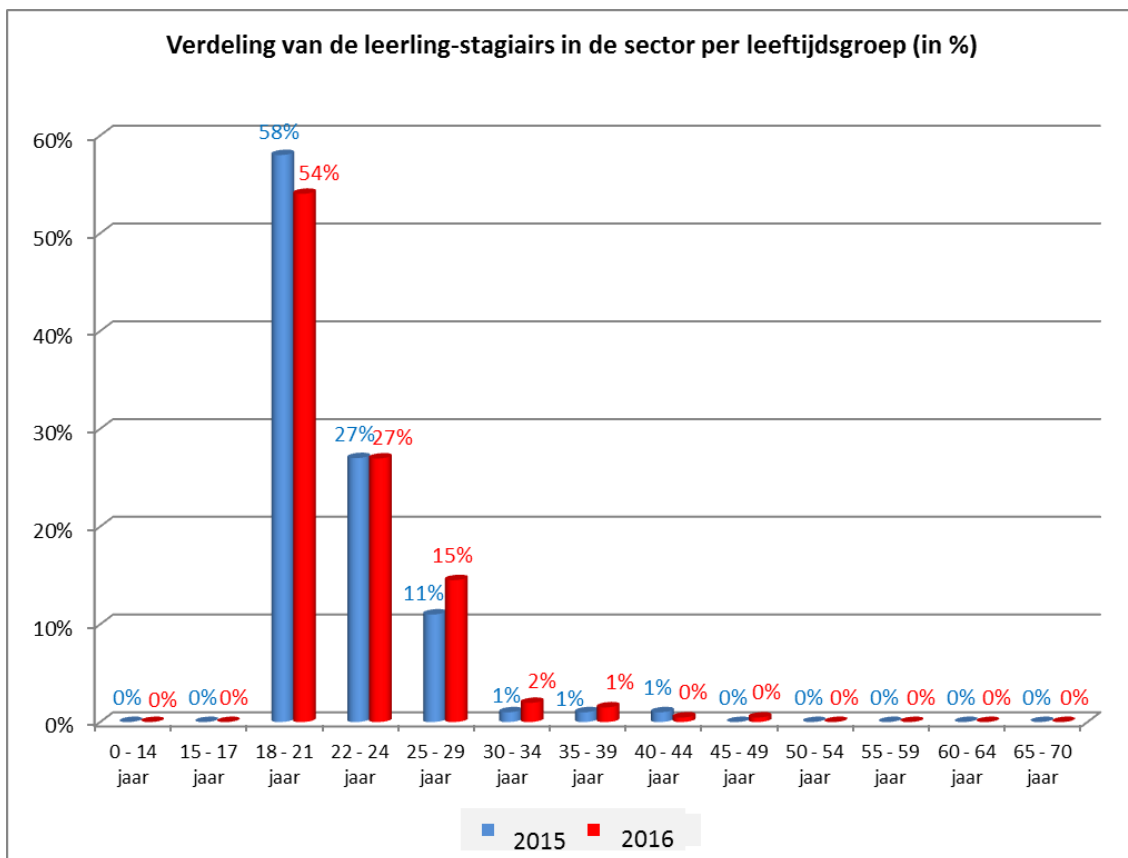
Leeftijd	Aantal leeftijden per categorie	Aantal bedienden 2015	Aantal bedienden per jaar 2015	Percentage 2015	Aantal bedienden 2016	Aantal bedienden per jaar 2016	Percentage 2016
0 - 14 jaar	14	0	0	0%	0	0	0%
15 - 17 jaar	3	0	0	0%	0	0	0%
18 - 21 jaar	4	98	25	1%	65	16	1%
22 - 24 jaar	3	399	133	8%	319	106	6%
25 - 29 jaar	5	1.087	217	13%	1.045	209	12%
30 - 34 jaar	5	1.215	243	14%	1.174	235	14%
35 - 39 jaar	5	1.085	217	13%	1.196	239	14%
40 - 44 jaar	5	1.109	222	13%	1.022	204	12%
45 - 49 jaar	5	1.113	223	13%	1.162	232	14%
50 - 54 jaar	5	987	197	12%	1.050	210	12%
55 - 59 jaar	5	710	142	8%	778	156	9%
60 - 64 jaar	5	378	76	4%	406	81	5%
65 - 70 jaar	5	40	8	0%	64	13	1%
71 - 74 jaar	5	11	2	0%	6	1	0%
75 - 79 jaar	5	4	1	0%	6	1	0%
80+	20	1	0	0%	0	0	0%
Onbekend	-	17	-	-	11	-	-
Totaal		8.254	1.705	100%	8304	1.704	100%

8.4 Verdeling van de leerling-stagiairs volgens leeftijd in 2016

Net zoals we deden voor de werknemers, arbeiders en bedienden kijken we nu naar de verhouding van de leerling-stagiairs volgens de leeftijdscategorie waartoe ze behoren in 2016.

Leeftijd	Aantal leerling-stagiairs 2015	Percentage 2015	Aantal leerling-stagiairs 2016	Percentage 2016	Evolutie 2015-2016
0 - 14 jaar	0	0%	0	0	
15 - 17 jaar	1	0%	0	0	-100%
18 - 21 jaar	519	58%	469	54%	-10%
22 - 24 jaar	240	27%	234	27%	-3%
25 - 29 jaar	102	11%	126	15%	+24%
30 - 34 jaar	12	1%	17	2%	+42%
35 - 39 jaar	11	1%	13	1%	+18%
40 - 44 jaar	4	1%	4	0%	0%
45 - 49 jaar	1	0%	4	0%	+300%
50 - 54 jaar	1	0%	0	0	-100%
55 - 59 jaar	0	0%	0	0	
60 - 64 jaar	0	0%	0	0	
65 - 70 jaar	0	0%	0	0	
71 - 74 jaar	0	0%	0	0	
75 - 79 jaar	0	0%	0	0	
80+	0	0%	0	0	
Onbekend	2	0%	1	0%	-50%
Totaal	893	100%	868	100%	-3%

Meer dan de helft van de leerling-stagiairs is tussen 18 en 21 jaar (54% om precies te zijn). Iets meer dan een vierde van de leerling-stagiairs is tussen 22 en 24 jaar oud (27% om precies te zijn) en 15% is tussen 25 tot 29 jaar oud. We zien ook nog leerling-stagiairs tussen 30 en 50 jaar, maar dat is slechts 3% van het totaal aantal leerling-stagiairs.



Wanneer we rekening houden met het aantal jaren van elke leeftijdscategorie (zie onderstaande tabel), worden deze bevindingen bevestigd. Meer dan de helft van de leerling-stagiairs zijn tussen 18 en 21 jaar (51%), meer dan een derde tussen 22 en 24 jaar (34%) en iets meer dan 10% is tussen 25 en 29 jaar (11%).

Leeftijd	Aantal leeftijden per categorie	Aantal leerling-stagiairs 2015	Aantal leerling-stagiairs per jaar 2015	Percentage	Aantal leerling-stagiairs 2016	Aantal leerling-stagiairs per jaar 2016	Percentage
0 - 14 jaar	14	0	0	0%	0	0	0%
15 - 17 jaar	3	1	0	0%	0	0	0%
18 - 21 jaar	4	519	130	58%	469	117	51%
22 - 24 jaar	3	240	80	27%	234	78	34%
25 - 29 jaar	5	102	20	11%	126	25	11%
30 - 34 jaar	5	12	2	1%	17	3	1%
35 - 39 jaar	5	11	2	1%	13	3	1%
40 - 44 jaar	5	4	1	1%	4	1	0%
45 - 49 jaar	5	1	0	0%	4	1	0%
50 - 54 jaar	5	1	0	0%	0	0	0%
55 - 59 jaar	5	0	0	0%	0	0	0%
60 - 64 jaar	5	0	0	0%	0	0	0%
65 - 70 jaar	5	0	0	0%	0	0	0%
71 - 74 jaar	5	0	0	0%	0	0	0%
75 - 79 jaar	5	0	0	0%	0	0	0%
80+	20	0	0	0%	0	0	0%
Onbekend	-	2	-	0%	1	-	-
Totaal		893	236	100%	868	228	100%

9. Verdeling van de werknemers, arbeiders, bedienden en leerling-stagiairs volgens geslacht in 2016

9.1 Verdeling van de werknemers volgens geslacht

We analyseren nu de verdeling van de werknemers van de sector volgens geslacht. Van alle werknemers is meer dan 90% man (92% om precies te zijn) en minder dan 10% vrouw (8% om precies te zijn). In 2016 blijft deze verdeling ongewijzigd ten opzichte van 2015.

	Werknemers 2015	Percentage 2015	Werknemers 2016	Percentage 2016
Mannen	32.550	92%	33.286	92%
Vrouwen	2963	8%	2.926	8%

9.2 Verdeling van de arbeiders volgens geslacht

Als we kijken naar de verdeling van de arbeiders van de sector volgens geslacht, stellen we vast dat de verhouding mannen/vrouwen nog meer in het voordeel van de mannen is: 97% mannen ten opzichte van 3% vrouwen. De reden is ongetwijfeld voornamelijk te zoeken in het intrinsieke karakter van de beroepen uit de sector.

	Arbeiders 2015	Percentage 2015	Arbeiders 2016	Percentage 2016
Mannen	25.587	97%	26.310	97%
Vrouwen	781	3%	730	3%

9.3 Verdeling van de bedienden volgens geslacht

Als we naar die verhouding kijken bij de bedienden, zien we dat er hier aanzienlijk meer vrouwen zijn, namelijk een kwart van de bedienden (26% om precies te zijn), terwijl de mannen goed zijn voor 74% van de bedienden.

	Bedienden 2015	Percentage 2015	Bedienden 2016	Percentage 2016
Mannen	6.084	74%	6.124	74%
Vrouwen	2.169	26%	2.180	26%

9.4 Verdeling van de leerling-stagiairs volgens geslacht

Onder de leerling-stagiairs volgt de verhouding mannen/vrouwen de trend die we ook hebben waargenomen bij de arbeiders, deze is zelfs nog duidelijker vermits we meer dan 98% mannen tellen.

	Leerling-stagiairs 2015	Percentage 2015	Leerling-stagiairs 2016	Percentage 2016
Mannen	879	98%	852	98%
Vrouwen	13	2%	16	2%

10. Verdeling van de werknemers, arbeiders, bedienden en leerling-stagiairs volgens nationaliteit

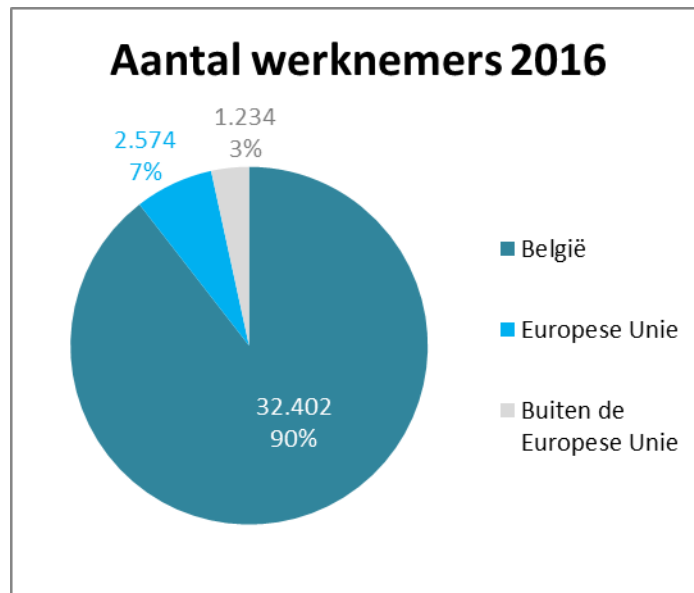
Wij analyseren hier de verdeling van de werknemers volgens nationaliteit in 2016, samen met de evolutie ten opzichte van 2015, eveneens rekening houdend met de verschillende statuten.

Nationaliteit	Aantal werknemers 2015	%	Aantal arbeiders 2015	%	Aantal bedienden 2015	%	Aantal leerling-stagiairs 2015	%
België	31.868	90%	23.377	89%	7.686	93%	805	90%
Europese Unie	2.826	8%	2.348	9%	423	5%	55	6%
Buiten de Europese Unie	814	2%	640	2%	141	2%	33	4%
Onbekend-vaderlandsloos-vluchteling	7	0%	3	0%	4	0%	0	0%
Totaal	35.515	100%	26.368	100%	8.254	100%	893	100%

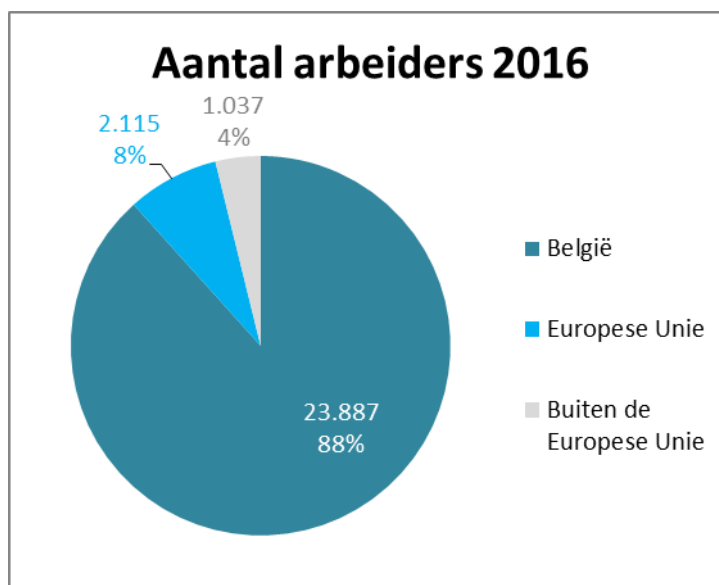
Nationaliteit	Aantal werknemers 2016	%	Aantal arbeiders 2016	%	Aantal bedienden 2016	%	Aantal leerling-stagiairs 2016	%
België	32.402	90%	23.887	88%	7.747	93%	768	89%
Europese Unie	2.574	7%	2.115	8%	405	5%	54	6%
Buiten de Europese Unie	1.234	3%	1.037	4%	151	2%	46	5%
Onbekend-vaderlandsloos-vluchteling	2	0%	1	0%	1	0%	0	0%
Totaal	36.212	100%	27.040	100%	8.304	100%	868	100%

We zien dat 90% van de werknemers van de sector de Belgische nationaliteit hebben, 7% komen uit de Europese Unie en 3% van buiten de Europese Unie.

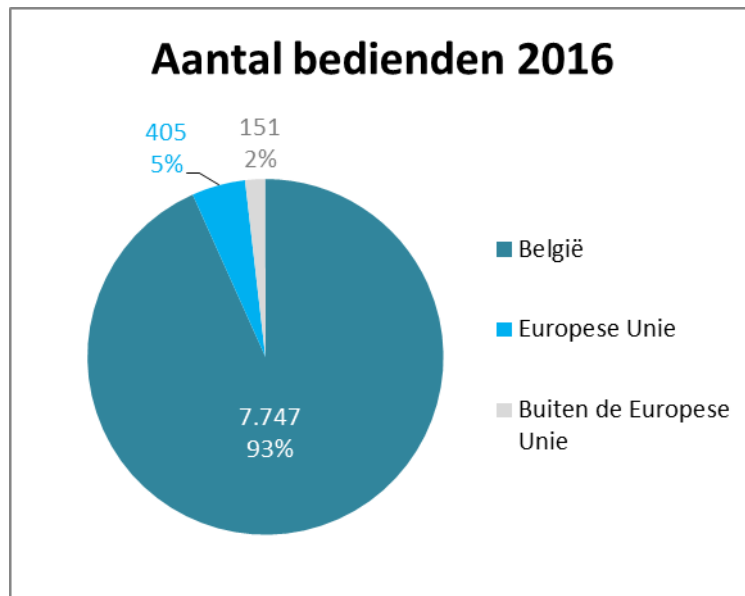
Tussen 2015 en 2016 is het aantal Belgen in de sector gestegen van 31.868 tot 32.402 werknemers, een stijging van ongeveer 2%. Het aantal werknemers van buiten de Europese Unie kent een sterke stijging van 52% in 2016, van 814 naar 1.234 werknemers. Het aantal werknemers met Europese nationaliteit daarentegen, daalt met 9% in 2016, van 2.826 naar 2.574 werknemers. Over het algemeen blijft het aantal Belgische werknemers stabiel en daalt het aantal werknemers van binnen de Europese Unie licht, terwijl het aantal van buiten de Europese Unie dan weer stijgt.



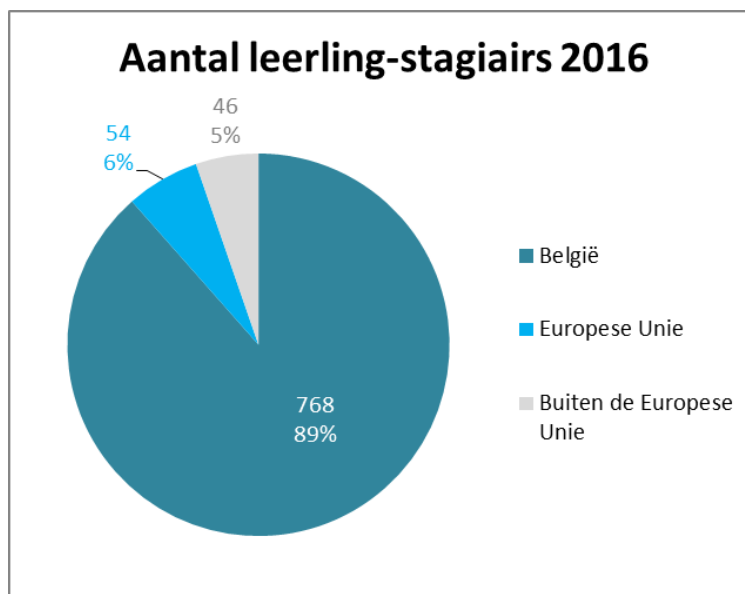
Bij de arbeiders heeft 88% de Belgische nationaliteit, 8% komt uit de Europese Unie en 4% van buiten de Europese Unie. De Belgen zijn talrijker in 2016 en stijgen van 23.377 naar 23.887 arbeiders, een stijging van ongeveer 2%. Dit is precies dezelfde trend als bij de werknemers. Het aantal dat van buiten de Europese Unie komt, stijgt in 2016 van 640 naar 1.037 arbeiders, wat neerkomt op een stijging van ruim 60%, terwijl het aantal dat van binnen de Europese Unie komt, 10% lager ligt in 2016 (2.115 versus 2.348 het jaar daarvoor).



Bij de bedienden tellen we 93% met de Belgische nationaliteit, 5% komt uit de Europese Unie en 2% van buiten de Europese Unie. Deze verhoudingen zijn vergelijkbaar met die van 2015.



Bij de leerling-stagiairs zien we dan weer dat 89% de Belgische nationaliteit heeft, terwijl 6% uit de Europese Unie komt en 5% van buiten de Europese Unie. In 2016 stijgt het aantal dat van buiten de Europese Unie komt met een punt, terwijl dat van de Belgen evenveel daalt; het aantal van binnen de Europese Unie blijft stabiel.



Wanneer we de nationaliteit van de werknemers in de sector uit de Europese Unie (zie onderstaande tabel) van naderbij bekijken, stellen we vast dat de voornaamste nationaliteit de Franse is, met een vierde van de werknemers uit de Europese Unie, gevolgd door Italië (23%). Nederland vervolledigt de top drie met 10%. Daarna vinden we Spanje, Polen, Portugal en Roemenië (elk goed voor 8%). Daaronder zien we Bulgarije (4%). Tot slot tellen we slechts 1% Duitsers, 1% Grieken en 1% Engelsen binnen het totaal van de werknemers uit de Europese Unie.

Bij de arbeiders uit de Europese Unie zien we ongeveer dezelfde verdeling met Frankrijk op de eerste plaats met 25% en daarna Italië met 23%. De top drie wordt aangevuld door Polen met 10%. Daarna volgen drie nationaliteiten met telkens 9%: Nederland, Portugal en Roemenië. Daarna volgt Spanje met 7% en Bulgarije met 5%. Ten slotte tellen we slechts elk 1% Duitsers, Grieken en Hongaren binnen het totaal van de arbeiders uit de Europese Unie.

De bedienden zijn als volgt verdeeld: 28% heeft de Franse nationaliteit, 24% de Italiaanse, 18% de Nederlandse en 15% de Spaanse. Daarna volgt 4% met de Portugese nationaliteit. De Duitsers, Roemenen en Polen vertegenwoordigen elk 2% van het aantal bedienden uit de Europese Unie. Tot slot zien we de Grieken, Luxemburgers, Bulgaren, Tsjechen en Engelsen, elk goed voor 1% van alle bedienden uit de Europese Unie.

Onder de leerling-stagiairs van de Europese Unie zien we eerst en vooral Fransen (23%), gevolgd door Portugezen (19%) en Italianen (15%). De Polen en Spanjaarden vertegenwoordigen elk 8% van de leerling-stagiairs van de Europese Unie, gevolgd door de Bulgaren met 6%, en de Luxemburgers en Roemenen met elk 5%. Ten slotte tellen we 3% Duitsers en Nederlanders, terwijl de Grieken, Litouwers en Engelsen goed zijn voor telkens 2% van de leerling-stagiairs van de Europese Unie.

Nationaliteit	Aantal werknemers EU	%	Aantal bedienden EU	%	Aantal arbeiders EU	%	Aantal leerling-stagiairs EU	%
Frankrijk	746	25%	119	28%	613	25%	14	23%
Italië	682	23%	99	24%	574	23%	9	15%
Nederland	292	10%	74	18%	216	9%	2	3%
Polen	249	8%	7	2%	237	10%	5	8%
Spanje	247	8%	61	15%	181	7%	5	8%
Portugal	244	8%	15	4%	217	9%	12	19%
Roemenië	238	8%	8	2%	227	9%	3	5%
Bulgarije	121	4%	3	1%	114	5%	4	6%
Duitsland	37	1%	10	2%	25	1%	2	3%
Griekenland	34	1%	4	1%	29	1%	1	2%
Verenigd Koninkrijk	18	1%	6	1%	11	0%	1	2%
Hongarije	14	0%	1	0%	13	1%		0%
G.H. Luxemburg	10	0%	4	1%	3	0%	3	5%
Tsjechische Republiek	5	0%	3	1%	2	0%		0%
Litouwen	4	0%	1	0%	2	0%	1	2%
Slovenië	3	0%		0%	3	0%		0%
Letland	3	0%		0%	3	0%		0%
Slowakije	2	0%		0%	2	0%		0%
Ierland	2	0%		0%	2	0%		0%
Zweden	2	0%	2	0%		0%		0%
Oostenrijk	2	0%		0%	2	0%		0%
Denemarken	1	0%	1	0%		0%		0%
Totaal Europese Unie	2956	100%	418	100%	2476	100%	62	100%

11. Bijlage: kaart van België

